

บทที่ ๕

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน

โดยทั่วไปแล้วในสังคมชนบทพระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำทางสติปัญญาและยังเป็นผู้รับ
 วิชาความรู้ที่ศาสนาพุทธนำมา เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่และฐานะของพระสงฆ์มีความแตกต่างไปจาก
 ชาวบ้าน การอยู่ในกรอบวินัยของศาสนาที่ค่อนข้างเคร่งครัด ทำให้ได้รับความเคารพยกย่องบูชา
 จากชาวบ้าน พระสงฆ์ยังมีบทบาทเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีประจำวันของชาวบ้านไม่ว่ายามทุกข์ยาม
 สุข เพราะวิถีของชาวบ้านเป็นวิถีที่มีปัญหาตั้งแต่ กิจกนตาย พระสงฆ์จึงให้ความช่วยเหลือชาวบ้าน
 ในความต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดตลอดจนให้ความรู้ความสามารถของท่านที่มีช่วยในการแนะนำแก้ไขปัญหา
 ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านมาปรึกษาขอคำแนะนำไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัญหาในการประกอบอาชีพ ปัญหาครอบครัว
 ปัญหาความขัดแย้งกับเพื่อนบ้าน นอกจากนี้พระยังเป็นผู้ริเริ่มทำความเจริญให้ทั้งทางวัดและ
 ชุมชน ฉะนั้นชาวบ้านจึงเคารพนับถือพระสงฆ์ว่าเป็นผู้นำของพวก เขาทั้งทางโลกและทางธรรม

ในการศึกษาค้นคว้านี้จะพิจารณาบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำในการพัฒนา ซึ่งคำว่า
 "พัฒนา" ที่พระสงฆ์ทำให้กับชุมชนในถิ่นหมายถึงความเจริญก้าวหน้าที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทำ
 ให้ดีกว่าเดิม เมื่อทราบถึงความหมายของการพัฒนาแล้ว ก็จะได้อธิบายบทบาทของพระสงฆ์ในการ
 พัฒนาชุมชนที่ชุมชนวังไผ่และชุมชนตะเภาคดไป ซึ่งได้แบ่งการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ออกเป็น ๒
 หัวข้อใหญ่ด้วยกัน คือ

๑. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาวัด
๒. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน
 - ก. พัฒนาทางงานจิตใจ
 - ข. พัฒนาทางวัตถุ

(๑) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาวัด

การพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรืองนั้นเมื่ออยู่ในความนึกของเจ้าอาวาสวัดทุกองค์จะพัฒนาและทำบุรารุงวัดใหญ่ในสภาพดี เมื่อพัฒนาวัดใหญ่ในสภาพดีและเจริญแล้วก็เป็นกรงายที่จะเป็นผู้นำชาวบ้านในการพัฒนาชุมชน การพัฒนาวัดจะประสบผลสำเร็จจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายด้วยกัน คือความร่วมมือจากพระสงฆ์ภายในวัด ผู้นำของชุมชน และชาวบ้านคอย กอนที่จะพูดถึงความร่วมมือที่ไ้จากชาวบ้านนี้จะคงพิจารณาถึง วิธีการทำงานของพระสงฆ์พระสงฆ์มีวิธีการดำเนินงานอย่างไรถึงได้ขอความร่วมมือจากชาวบ้านมาพัฒนาวัดและชุมชนได้จนเป็นผลสำเร็จ

วิธีการดำเนินงานของพระสงฆ์ในการพัฒนาวัดและชุมชน

เนื่องจากในชุมชนทั้งของแห่งนั้นวัดอยู่เพียงชุมชนและวัดเดียว ดังนั้นวัดจึงเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่ทำบุญหรืองานอุปสมบท ยิ่งในระยะเวลาเข้าพรรษาแล้วชาวบ้านจะทำพิธีอุปสมบทตลอดของต้นท้าวคน ไม่นึกจากชุมชนอันมาบรรพชาที่วัดป่าหรือวัดกุศุเถา ดังนั้นวัดจึงเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ชาวบ้านได้ประโยชน์ร่วมกันมากที่สุด เมื่อพัฒนาวัดได้ผลดีการชักชวนชาวบ้านให้ร่วมมือในการพัฒนาชุมชนยอมง่ายและสะดวกขึ้นด้วย

(ก) วิธีการดำเนินงานของพระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่

ในสมัยของอาจารย์สีนวลอดีตเจ้าอาวาสองค์ก่อน การทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวัดและชุมชนนี้อาศัยความร่วมมือของพระสงฆ์ภายในวัดช่วยกันทำงาน พระสงฆ์ในวัดล้วนมีความสัมพันธ์ เป็นญาติพี่น้องและเป็นเพื่อนบ้านกันมาก่อน มีความคุ้นเคยรู้จักกันดี มีญาติพี่น้องอยู่ในชุมชนเดียวกันทั้งสิ้น เมื่อเจ้าอาวาสวัดมีแผนการจะพัฒนาวัด พระลูกวัดเหล่านั้นก็จะไปขอความร่วมมือจากเพื่อนบ้านและญาติของพระสงฆ์แต่ละองค์ให้ช่วยเหลืออีกแรงหนึ่ง

หลักการดำเนินงานครั้งแรกของอาจารย์สีนวล (๑) จะปรึกษาหารือกับผู้นำและคณะกรรมการวัดว่ากิจกรรมที่จะทำ เพื่อพัฒนาวัดให้เจริญก้าวหน้าขึ้น พวกผู้นำมีความนึกเห็นอย่างไร เมื่อตกลง

(๑) สัมภาษณ์จากกรรมการวัดและบรรพชิตหลายวัด

ใจกันเรียบร้อยแล้วก็จะบอกแก่ชาวบ้านถึงกิจกรรมที่ทางวัดจะทำว่าพวกชาวบ้านส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องหรือขัดแย้งกับกิจกรรมเหล่านั้นหรือไม่ แต่จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่าชาวบ้านส่วนใหญ่จะเห็นด้วยกับแผนการของผู้นำและเจ้าอาวาสวัดเสมอ ไม่มีใครคัดค้าน การดำเนินกิจกรรมของอาจารย์สืบลได้ได้รับความร่วมมือจากผู้นำและญาติพี่น้องของท่านตลอดจนชาวบ้านด้วยดีในการพัฒนาวัดเพื่อให้เป็นศูนย์กลางของประชาชนในย่านต่าง ๆ เช่นการประชุมชาวบ้านเพื่อพบปะกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล เป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทำนุบำรุงวัดให้อยู่ในสภาพดี เอาใจใส่ดูแลรักษามรดกประเพณีของวัด พัฒนาวัดให้เป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชน

การพัฒนาวัดในสมัยอาจารย์มณีชัยเป็นเจ้าอาวาสวัดปาง ไก่ตั้ง เป้าหมายในการพัฒนาวัดไว้ดังนี้ คือ:

๑. เพื่อให้วัดมีบริเวณสะอาดร่มรื่น และเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามสมควรที่จะเป็นสถานที่สักการะบูชา ทำให้ผู้พบเห็นเกิดความรู้สึกศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา
๒. มีโครงการที่จะก่อสร้างศาลาการเปรียญวัดปางขึ้นใหม่แทนหลังเก่าที่ชำรุดทรุดโทรมมาก สร้างขึ้นมาเพื่อประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนา และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่ไปทำบุญที่วัด
๓. พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางและเป็นที่พักทางจิตใจของประชาชนโดยทั่วจริง และเพื่อให้พระสงฆ์ได้อยู่อย่างสบาย
๔. เพื่อสร้างสรรคให้วัดเป็นศูนย์กลางของประชาชนในย่านต่าง ๆ เช่น การประชุมทางราชการเพื่อพบปะกับเจ้าหน้าที่ทางรัฐบาล เป็นศูนย์กลางของการจัดงานวันเรีงต่าง ๆ

หลักการในการดำเนินงานของอาจารย์มณีชัย ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวัดนั้น อาจารย์มณีชัยจะเป็นผู้มีความคิดริเริ่มขึ้นก่อน กิจกรรมที่จะทำการพัฒนาวัดนั้นจะมีอยู่หลายกิจกรรมที่ท่านคิดขึ้น แล้วนำมาปรึกษากับพวกชาวบ้านว่ามีความเห็นชอบด้วยกับกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่ ทุกคนมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นว่าจะเลือกกิจกรรมที่จะพัฒนาวัดกิจกรรมใดก่อน เพราะกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมของส่วนรวม ชาวบ้านทุกคนจึงควรมีส่วนรวมและรับผิดชอบเป็นเจ้าของกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ทุกคนรู้สึกว่าคุณเองมีส่วนช่วยในการทำนุบำรุงรักษากิจกรรมต่าง ๆ

เหล่านี้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน หากไม่ได้รับความร่วมมือแล้วยากจะสำเร็จจุด
ลงไปได้

การดำเนินงานของท่านได้รับความช่วยเหลือจากหลายฝ่ายด้วยกันคือ จากพระสงฆ์ภายใน
วัดช่วยในการจัดหาเงินทุนและแรงงานจากชาวบ้าน นอกจากนั้นร่วมลงมือทำกับชาวบ้านด้วย
เช่น การทำความสะอาดบริเวณวัดและรอบศาลาการเปรียญ เป็นต้น นอกจากนี้ก็ได้รับความ
ร่วมมือจากผู้นำในชุมชน เช่น ไวยาจกร กรรมกรวัด มรรคทายก ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่คณะทาง
เศรษฐกิจดี เป็นต้น ช่วยเหลือในด้านการจัดหาเงินทุนภายในวัด ส่วนตัวเจ้าอาวาสเองก็ออกบุญ
ไปยังต่างจังหวัด ออกบุญที่นับถือท่านให้มาร่วมมือกันเพื่อพัฒนาวัดที่ท่านอยู่ในปัจจุบัน เมื่อเจ้าอาวาส
วัดไม่อยู่ไปขอความร่วมมือจากภายนอกชุมชน รองเจ้าอาวาส คือ อาจารย์เสวี ซึ่งเป็นพระทำ
หน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์จะอยู่ที่วัด ทำงานประสานกับผู้นำ พระสงฆ์ที่อยู่ในวัดและชาวบ้านตลอด
เวลา

เป้าหมายในการพัฒนาวัดของอาจารย์มณฑลชัยในระยะแรกยังไม่ได้รับความร่วมมือจาก
ชาวบ้านมากนัก เพราะท่านไม่มีญาติพี่น้องอยู่ในชุมชนวังไผ่เลย แต่เนื่องจากการพัฒนาวัดทำได้
ชาวบ้านเห็นความสามารถในการทำงานของท่าน ก็ให้ความร่วมมือมากขึ้น เพราะมีความศรัทธา
เชื่อถือในการทำงานของท่านว่าคงทำสำเร็จเหมือนกิจการอื่น ๆ ที่โลกกระทำสำเร็จมาแล้ว ผู้นำ
ในชุมชนต่างก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นทางโรงเรียน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ใหญ่คณะดี
ต่างให้ความร่วมมือในการพัฒนาวัด เพราะตั้งแต่นั้นเป็นเจ้าอาวาสวัดมีงานหาเงินทุนให้กับทางวัด
มากขึ้นกว่าแต่ก่อน ที่วัดมีงานทอดผ้าป่าปีละหลาย ๆ ครั้ง เป็นผู้สนับสนุนให้อาจารย์มณฑลชัยจัดทำ
วัดป่าซึ่งแต่ก่อนการทอดผ้าป่าหรือทอดกฐินก็เป็นพวกชาวบ้านจัดการกันเอง เงินที่ได้จากการทำบุญ
ให้อาจารย์มณฑลชัยก็ไปรักษารอกับผู้นำและชาวบ้านต่างก็มีความเห็นพ้องต้องกันให้นำเงินที่ได้
ไปฝากเป็นเงินทุนของวัดส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งนำมาซ่อมแซมบูรณะโบสถ์ และศาลาการเปรียญ ส่วน
ที่ชำระทุกข์โศกโศรมีให้อยู่ในสภาพที่เก่าแก่

สรุป การดำเนินงานของพระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่ในสมัยอาจารย์สันดาล ได้รับความร่วมมือ
จากหลายฝ่ายด้วยกัน ในสมัยของอาจารย์สันดาลได้รับความร่วมมือจาก

๑. ระบบเครือข่าย ทัศนคติที่มอง ในชุมชนให้ความช่วยเหลือทั้งแรงงาน ทรัพย์สิน และชักชวนเพื่อนบ้านให้ช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมทางวัดทุกครั้ง

๒. ผู้นำในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน คณะกรรมการวัด จะให้ความร่วมมือในการขอความร่วมมือจากชาวบ้านให้สละทั้งร่างกายและเงินในการพัฒนาวัด ผู้นำบางคนที่ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือในการทำงาน เพราะมีเรื่องขัดแย้งกับทางวัด ก็ให้ความช่วยเหลือในด้านเงินทองในการพัฒนาวัด เพราะเห็นว่าวัดนี้เป็นวัดเก่าแก่มีความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของ เมื่อจะพัฒนาวัดก็ขอจะให้ความช่วยเหลือ ไม่ต้องการให้วัดทรุดโทรมและกลายเป็นวัดร้าง มีความต้องการให้วัดเป็นที่พึ่งทางจิตใจต่อไป

๓. จากชาวบ้านที่มีทัศนคติในการทำบุญว่า ช่วยเหลือวัดในการซ่อมแซมหรือสร้างวัด อาคาราม ตลอดจนโบสถ์ วิหารเป็นบุญที่ทุกคนควรจะทำเพื่อสะสมบุญเอาไว้ในชาติหน้า

การดำเนินงานในสมัยอาจารย์มนตรีชัยได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย พอจะสรุปได้ดังนี้

๑. จากพระสงฆ์ภายในวัด ช่วยเหลือชักชวนญาติพี่น้องให้มาช่วยกันทำนุบำรุงวัดทั้งด้าน การเงินและร่างกาย พระสงฆ์ลูกวัดส่วนใหญ่หลังจากออกพรรษาแล้วจะมีอยู่ที่วัดเพียง ๓ - ๔ องค์ เท่านั้น และบวชอยู่นานองกละ ๒ - ๓ พรรษาเท่านั้น ยังไม่แน่ว่าจะบวชอยู่ในวัดต่อไปอีกหรือไม่ จึงไม่มีความกตริเริ่มที่จะพัฒนาวัดเหมือนเจ้าอาวาสวัด เพราะเจ้าอาวาสวัดแต่ละองค์ส่วนใหญ่แล้ว บวชมาหลายพรรษา ย่อมมีความผูกพันที่จะพัฒนาวัดให้เจริญก้าวหน้า

๒. จากผู้นำภายในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จะให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมและชักชวนชาวบ้านให้มาช่วยเหลือทั้งในด้านแรงงานและทรัพย์สิน ความฐานะของแต่ละคนควยความเต็มใจ

๓. จากผู้มีศรัทธาเจ้าอาวาสวัดที่อยู่นอกชุมชนวังไผ่ จะให้ความช่วยเหลือทั้งด้านทุนทรัพย์ และวัสดุสิ่งของที่ทางวัดต้องการใน ขพัฒนาวัด ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้นำและเจ้าอาวาสวัด ปรากฏว่าความช่วยเหลือที่ได้จากภายนอกชุมชนในเรื่องเงินและวัสดุที่จำเป็นในการพัฒนา ได้รับ มาขอ ๆ กับที่ได้จากภายในชุมชน ดังนั้นจึงทำให้การพัฒนาวัดโดยลสำเร็จอย่างรวดเร็วกว่าชุมชนอื่น เพราะมีเงินทุนในการพัฒนาทั้งจากภายนอกและภายในชุมชน กิจกรรมที่ทางวัดทำจึงสำเร็จ

ด้วยก็ความสำคัญที่ทางวัดได้ตั้งเป้าหมายไว้ ชาวบ้านจึงเริ่มมีความศรัทธา เชื่อถือและไว้วางใจ ให้
ความสนับสุนนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย

๗. วิธีการดำเนินงานของพระสงฆ์ในชุมชนอุทิศ เกา

การดำเนินงานของพระสงฆ์ เพื่อพัฒนาวัดในชุมชนอุทิศ เกานั้น เราจะพิจารณาวิธีการ
ดำเนินงานของเจ้าอาวาสวัดอุทิศ เกาทั้งองค์ก่อน (พระมหาพูน หรือ ท่านเจ้าคณะจังหวัด) และ
พระปลัดปลอ (เจ้าคณะตำบล) ความถูกต้องไป เพราะการทำงานของท่านทั้งสองร่วมมือในการทำงาน
มาด้วยกันตลอดเวลา เมื่อท่านเจ้าคณะจังหวัดเป็นเจ้าอาวาสวัดอุทิศ เกา พระปลัดปลอก็เป็นรอง
เจ้าอาวาส เจ้าอาวาสทั้งสององค์ต่างยึดถือหลักการในการดำเนินการพัฒนาวัดแบบเดียวกัน

เป้าหมายในการพัฒนาวัดของเจ้าอาวาสวัดอุทิศ เกา มีเป้าหมายในการพัฒนาวัด
คล้ายกับเจ้าอาวาสวัดอื่น ๆ ในเขตโดยทั่วไปที่ต้องการจะพัฒนาวัดให้มีบริเวณสะอาดร่มรื่น เป็น
ระเบียบเรียบร้อย สวยงาม เหมาะสมที่จะเป็นสถานที่เฝ้าปฏิบัติธรรม เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุ ผู้
โง่เขลาเห็นก็จะเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีสถานที่อำนวยความสะดวกในการ
ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น สร้างโบสถ์ วิหาร และศาลาการเปรียญ อำนวยความสะดวก
ให้แก่ประชาชนที่มาประกอบพิธีกรรมที่วัด นอกจากนี้ยังต้องการให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน
ในย่านต่าง ๆ เช่น ศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมรื่นเริง ศูนย์กลางในการประชุมชาวบ้าน เป็นต้น

หลักการดำเนินงานของพระมหาพูนและพระปลัดปลอ เมื่อพระมหาพูนและพระปลัดปลอ
คิดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะกระทำเพื่อพัฒนาวัดนั้น พระสงฆ์จะตกลงอธิบายกิจกรรมต่าง ๆ ให้ชาวบ้าน
เข้าใจเสียก่อนว่ากิจกรรมเหล่านั้นมีประโยชน์แก่ชาวบ้านและวัดที่อยู่ภายในชุมชนอย่างไร เมื่อ
ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นก็ด้วยก็จะนำกิจกรรมเหล่านั้นมาปรึกษาขอความร่วมมือจากพระลูกวัด และผู้เฒ่า
คนเฒ่า ๆ ในชุมชนซึ่งเกี่ยวข้องเป็นญาติพี่น้องกัน หลังจากนั้นก็จะแบ่งงานไปตามความเหมาะสมของ
แต่ละบุคคล ตัวอย่างเช่น เรื่องเกี่ยวกับการเงินก็จะให้ นายเสถียร ธรรมชัย ซึ่งเป็นไว้วางใจ
เป็นผู้จัดการร่วมกับคณะกรรมการวัดคนอื่น ๆ ที่ทางวัดตั้งขึ้นมาทำงานร่วมกัน โดยดูแลรายรับราย
จ่ายเงินของวัดในระหว่างดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ พระสงฆ์องค์ใดที่มีความชำนาญทางช่างไม้
หรือช่างปูนก็จะเป็นผู้นำชาวบ้านที่มีความรู้ทางช่างให้มาช่วยเหลือในการก่อสร้าง ส่วนผู้เฒ่าและ

บุญกุศลอื่น ๆ ก็จะช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมโดยไปผูกจากรักชวนชาวบ้านให้ความร่วมมือ ทั้งกำลังกายและทรัพย์

ดังนั้นพอจะสรุปการดำเนินงานของพระสงฆ์ในชุมชนอุทิศ ภาได้ร่วมมือจาก หลายฝ่ายด้วยกัน คือ

๑. จากพระสงฆ์ภายในวัด ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทุกครั้งโดยชักชวนญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงเดียวกันให้ความช่วยเหลือในกิจการงาน หรือเงินทำบุญ ตามกำลังศรัทธา นอกจากนี้ยังช่วยแบ่งเบาภาระเจ้าอาวาสในการติดต่อกับพวกชาวบ้านและคอย ดูแลกิจกรรมที่กระทำให้ดำเนินไปด้วยดี พระอุ้วักเหล่านี้ส่วนใหญ่มาอยู่วัดไม่นานนักก็ลาสิกขาบท ที่บวชนาน ๒ - ๓ พรรชามีเพียงองกสององกเท่านั้น ดังนั้นพระอุ้วักเหล่านี้จึงไม่มีบทบาทมากนัก ในการคิดริเริ่มพัฒนาวัด นอกจากทำตามและช่วยเหลือเจ้าอาวาสวัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เท่าที่จะช่วยเหลือได้

๒. จากคณะกรรมการวัด ไวยาวัจกร มรรคทายก ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ครูใหญ่และผู้นำในคานอื่น ๆ ล้วนเป็นญาติพี่น้องกับพระปลัดพ่อและพระสงฆ์ภายในวัด และทุกคน ต่างมีความเคารพเชื่อถือ ศรัทธาพระมหาพูนและพระปลัดพ่อมาก ดังนั้นผู้นำเหล่านี้ต่างพยายาม ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ไม่ว่าจะติดขอความช่วยเหลือจากทางราชการหรือชาวบ้าน ผู้นำ เหล่านี้ล้วนเป็นผู้นำชาวบ้านเคารพเชื่อถือ ทำให้การขอความช่วยเหลือเป็นไปด้วยดี นอกจากนั้น การให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมของพระสงฆ์ผู้นำและชาวบ้านในชุมชนอุทิศ ภา ก็ เหมือนชุมชนเกษตรกรรมโดยทั่วไปในสังคมไทยที่ยึดถือในเรื่องบุญ ในทัศนะของพวกชาวบ้านแล้ว เรื่องงานบุญจะให้ความสนับสนุนอย่างเต็มที่ และคิดว่าไม่มีบุญอะไรจะมากเท่ากับการช่วยเหลือ พระสงฆ์ในการบูรณะหรือพัฒนาวัด

๓. ได้รับความสนับสนุนจากกลุ่มเครือญาติ เนื่องจากในชุมชนนี้ทุกคนเกี่ยวข้องกับ เป็น ญาติพี่น้องกัน และมีวัดอยู่เพียงวัดเดียวเท่านั้น ทุกคนจึงมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันเพราะรวม มือกันสร้างมาแต่แรกเริ่ม ขอมองการจะเห็นความเจริญก้าวหน้าของวัด เมื่อทางวัดขอความร่วมมือ ก็จะให้ความร่วมมือ นอกจากนั้นพระมหาพูนเป็นผู้นำชาวบ้านให้ความเคารพเชื่อถือศรัทธาใน การทำงาน ความกตริเริ่มของท่านมาก ท่านแนะนำให้อะไรต่างก็ทำด้วยความเต็มใจ นอกจาก

นั้นพระปลัดขื่อและพระสงฆ์ภายในวัดก็เป็นญาติพี่น้องกันทั้งสิ้น จึงจำเป็นอยู่เองที่จะต้องช่วยเหลือการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

แรงจูงใจในการให้ความร่วมมือกับทางวัด

แรงจูงใจในการให้ความร่วมมือกับทางวัดและพระสงฆ์ในชุมชนทั้งสอง เนื่องจากพระเจ้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง ไม่เคยทำให้ชาวบ้านเกรงกลัวในอำนาจ การกระทำต่าง ๆ ของพระสงฆ์ที่แท้ก็เพื่อประโยชน์แก่ชาวบ้านและวัดที่อยู่ในชุมชนทั้งสิ้น ดังนั้นการทำงานสำเร็จด้วยดีเพราะชาวบ้านทำตามไปด้วยความเต็มใจ ด้วยความเคารพ เชื่อถือ ศรัทธาความสามารถในการทำงานของพระสงฆ์ นอกจากนี้แรงจูงใจในการทำงานร่วมกับพระสงฆ์และวัดขึ้นอยู่กับชาวบ้านมีความเชื่อความศรัทธาที่จะได้บุญ และถือว่าการทำบุญเป็นสัญลักษณ์ของการทำดี ทั้งมีบุญในโลกนี้และโลกหน้า ดังนั้นการทำบุญกับวัดจึงปราศจากความเห็นแก่ตัว

อนึ่ง ชาวบ้านเขาเห็นว่าบุญอะไรก็สำคัญเท่าการกุศลปรนนิบัติวัฏฐาราม ทำบุญทำทานกับพระรวมทั้งการตบแต่งซ่อมแซมวัดวาอาราม และการร่วมกันทำงานบุญงานกุศลต่าง ๆ ประจำปีให้สำเร็จด้วยดี..... (๒)

นอกจากนี้แรงจูงใจในการทำบุญของชาวบ้านในชุมชนทั้งสองยังขึ้นอยู่กับความนึกและความเชื่อถือว่าการทำบุญทำให้จิตใจสงบจิตใจ ทำให้จิตใจบริสุทธิ์ มีความสุข ทำให้มีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นการทำบุญตามประเพณี เพื่อสืบเนื่องรักษาพิธีกรรมต่อไป การทำบุญอาจมีเหตุผลอันอีกที่ว่าทำบุญตามประเพณีด้วยเหตุผลทางสังคมที่ตนเราจะต้องอยู่คนเกี่ยวไม่ได้ จำเป็นจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน หรืออาจจะทำบุญเพื่อต้องการชื่อเสียง ดังนั้นจากการศึกษาปรากฏว่า ชาวบ้านในชุมชนทั้งสองเสียค่าใช้จ่ายในการทำบุญและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการทำบุญเพื่อซ่อมแซมวัดวาอาราม หรือทำบุญบวชพระ ทอดกฐิน หรืองานบุญอื่น ๆ เป็นต้น ในปีหนึ่ง ๆ ชาวบ้านในชุมชนทั้งสองจะเสียค่าใช้จ่ายในการทำบุญซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้ คือ

(๒) วิลเลียม เกลาสเนอร์, "พุทธศาสนากับแบบชาวบ้าน" สังคมนิเวศวิทยาของหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, (พระนคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๑), หน้า ๖๖

ตารางที่ ๑ แสดงค่าใช้จ่ายในการทำบุญกฐินของชุมชนวังไผ่ และชุมชนกุฎะเกา

	ค่าใช้จ่ายในการทำบุญกฐิน				รวม
	๑ - ๕๐๐ บาท	๕๐๐-๑,๐๐๐ บาท	๑,๐๐๐-๑,๕๐๐ บาท	๑,๕๐๐-๒,๐๐๐ บาท	
ชุมชนวังไผ่	๒๐.๐๐ (๒๕)	๑๖.๘๐ (๒๑)	๒๖.๕๐ (๓๓)	๓๖.๘๐ (๔๖)	๑๐๐.๐๐ (๑๒๕)
ชุมชนกุฎะเกา	๑๓.๑๔ (๖)	๕๐.๐๐ (๑๔)	๒๕.๓๒ (๕)	๑๓.๑๔ (๖)	๑๐๐.๐๐ (๓๕)

ปรากฏว่าในตารางนี้แสดงค่าใช้จ่ายในการทำบุญของชาวบ้านในชุมชนวังไผ่มีถึงร้อยละ ๓๖.๘๐ ที่เสียค่าใช้จ่ายมีตั้งแต่ ๑,๕๐๐ - ๒,๐๐๐ บาท ในการทำบุญต่าง ๆ ในชุมชนกุฎะเกามีร้อยละ ๕๐.๐๐ เสียค่าใช้จ่ายในการทำบุญ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ บาท มีเพียงร้อยละ ๑๓.๑๔ ที่เสียค่าใช้จ่ายในการทำบุญมีตั้งแต่ ๑,๕๐๐ - ๒,๐๐๐ บาท

ความร่วมมือที่ชาวบ้านให้กับพระสงฆ์ในการดำเนินกิจกรรมของทางวัดนั้น ปรากฏว่าในชุมชนวังไผ่และชุมชนกุฎะเกาชาวบ้านให้ความร่วมมือกับพระสงฆ์ในการพัฒนาวัดอยู่ในสภาพที่ให้ความร่วมมือทั้งร่างกายและทรัพย์สินด้วยความเต็มใจ ไม่แตกต่างกันซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้คือ ในชุมชนวังไผ่ร้อยละ ๓๑.๒๐ และชุมชนกุฎะเการ้อยละ ๓๑.๕๓ ให้ความร่วมมือทั้งด้านกำลังทรัพย์และร่างกาย

ตารางที่ ๒ แสดงการให้ความร่วมมือของชาวบ้านกวดพระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่และชุมชน

อู่ตะเภา

	การให้ความร่วมมือกับพระสงฆ์			
	สละทรัพย์สิน	สละแรงงาน	ทรัพย์สินและแรงงาน	รวม
ชุมชนวังไผ่	๒๔.๘๐	๘.๐๐	๗๑.๒๐	๑๐๐.๐๐
	(๒๖)	(๑๐)	(๘๕)	(๑๒๑)
ชุมชนอู่ตะเภา	๒๔.๕๓	-	๗๑.๔๗	๑๐๐.๐๐
	(๑๐)		(๒๕)	(๓๕)

ดังนั้นถ้าพระสงฆ์จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา เช่น สร้างโบสถ์ สร้างศาลาการเปรียญ ซ่อมอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นสำหรับวัดและอุปกรณ์เหล่านั้นเป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านกวด พระสงฆ์มักจะขอความร่วมมือ ความเห็นชอบจากชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่ก่อนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพราะกิจกรรมเหล่านั้นเป็นของส่วนรวม ฉะนั้นกิจกรรมเหล่านั้นชาวบ้านจึงควรมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบ เป็นเจ้าของกิจกรรมร่วมกันด้วย ซึ่งจะทำให้ทุกคนมีความรู้สึกร่วมกันในการช่วยกันทำนุบำรุงรักษาซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นต่ออภิสบายบ้านทั้งกำลังทรัพย์สินและแรงงาน หากไม่ได้รับความร่วมมือก็ยากที่จะสำเร็จลงไปได้

การให้ความร่วมมือของชาวบ้านกับทางวัดในชุมชนวังไผ่ จากการสอบถามและสังเกตการณ์ปรากฏว่า ในสมัยอาจารย์สุนทรเป็นเจ้าอาวาสนั้นการขอความร่วมมือจากชาวบ้านได้รับความ

รวมมือทั้งร่างกายและทรัพย์สิน ได้รับความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมจากญาติพี่น้องและผู้ใหญ่และ
 บุญเลี้ยง ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านและกรรมการวัด รวมทั้งพระลูกวัดซึ่งมีความคุ้นเคยใกล้ชิดกันมานานเป็น
 ผู้ที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน ช่วยเหลือในการพิจารณาขอความร่วมมือจากชาวบ้านและญาติของพระ เหล่านั้น
 ภาย เมื่อมาถึงสมัยอาจารย์มนตรีชัย ในระยะแรกชาวบ้านไม่ค่อยศรัทธานัก เพราะเห็นว่าเป็นคนใหม่
 และไม่มีญาติพี่น้องอยู่ในชุมชนนี้ แต่เนื่องจากอาจารย์มนตรีชัยมีลักษณะเด่นมีความเป็นผู้นำอยู่ในตัว
 เมื่อเข้ามาอยู่ในชุมชนก็พยายามทำงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวัดให้อยู่ในสภาพที่ดี พยายามใกล้ชิดกับ
 ชาวบ้านทำให้ชาวบ้านมีความคุ้นเคยกันมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย เมื่อชาวบ้านมี
 ปัญหาต่าง ๆ มาขอความช่วยเหลือก็จะให้คำแนะนำไม่ว่าจะเป็นเรื่องในการประกอบอาชีพ การ
 ศึกษาของเล็ก ๆ ในชุมชน หรือการติดต่อกับทางราชการ อาจารย์มนตรีชัยทำการพัฒนาวัดได้
 ได้รับความร่วมมือจากพระสงฆ์ที่บวชอยู่ภายในวัดต่าง ช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง พระสงฆ์
 ที่อยู่ภายในวัดจะให้ความช่วยเหลือในการติดต่อกับญาติพี่น้องภายในชุมชนและเพื่อนบ้านที่พระสงฆ์
 เหล่านั้นรู้จัก นอกจากนั้นในการขอความร่วมมือนั้นอาจารย์มนตรีชัยยังไปขอความร่วมมือจากภายนอก
 นอกมาช่วยในการพัฒนาวัด เมื่อออกไปขอความร่วมมือจากภายนอกจะให้อาจารย์เสรี พระรองเจ้า
 อาวาสซึ่งทำหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์อยู่ติดต่อกับชาวบ้านและผู้มาติดต่อ ๆ การหาเงินทุนจากภายนอก
 นอกมาสวมทับกับชาวบ้านเพื่อทำการพัฒนาวัดเพิ่มมีเป็นครั้งแรก เพราะการหาเงินทุนพัฒนาวัดทุก
 ครั้งขอความร่วมมือจากชาวบ้านภายในชุมชนวังไผ่เท่านั้น เงินทุนที่ได้มาจากภายนอกนั้นได้มาก
 เมื่อนำมาสวมทับกับที่ชาวบ้านใหม่จึงทำให้พัฒนาวัดได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาสั้น ๆ ชาวบ้าน
 จึงเกิดความนับถือ นอกจากนั้นยังมีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านอีกเช่น การตั้ง
 โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ การสร้างถนนเข้าไปในชุมชน ซึ่งจะไถ่ถาวรละเอียดยกในตอนที่ต่อไป

ส่วนในชุมชนอุตะเถาการขอความร่วมมือจากชาวบ้านได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีเพราะ
 ชาวบ้านมีความศรัทธาเชื่อถือในพระมหาพุทธ (เจ้าคณะจังหวัดคนปัจจุบัน) มากเพราะอยู่รวมกันใน
 ชุมชนมานาน รวมทุกข์ร่วมสุขกับชาวบ้าน มีความใกล้ชิดและผูกพันกันมากในทางค่านจิตใจ มีส่วน
 ช่วยชาวบ้านในการให้กำลังใจและความมั่นใจในการประกอบอาชีพและทำงานต่าง ๆ ทั้งนี้เมื่อก่อน
 พระสงฆ์ขอความร่วมมือเพื่อทำความเจริญให้กับวัดและชุมชน ชาวบ้านจึงให้ความร่วมมือด้วยดี
 เพราะสิ่งที่ท่านทำนั้นเป็นประโยชน์แก่ชาวบ้านทุกคน การทำงานของท่านเจ้าคณะจังหวัดได้รับ

ความร่วมมือจากพระปลัดป่อและพระสงฆ์องค์อื่น ๆ ภายในวัดช่วยในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทุกครั้ง เมื่อพระมหาพยอมย้ายไปเป็นเจ้าคณะจังหวัดที่ภายในตัวเมืองจังหวัดชัยนาท พระปลัดป่อ ก็เป็นเจ้าอาวาสวัดแทน พระปลัดป่อได้ช่วยเหลือท่านเจ้าคณะจังหวัดในการดำเนินงานต่าง ๆ มากอนและสำเร็จด้วยดีทุกครั้ง เมื่อมาเป็นเจ้าอาวาสวัดแล้วขอความช่วยเหลือจากชาวบ้านและผู้นำยอมได้ รับความร่วมมือด้วยดี เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นผลการทำงานที่ท่านทำร่วมกับเจ้าคณะจังหวัดมาก่อนว่าเป็นผลดีต่อชุมชน ดังนั้นการให้ความร่วมมือกับทางวัดจึงให้ความความเต็มใจ เหตุผลอีกอย่างหนึ่งก็คือ ชาวบ้านตลอดจนผู้นำและพระสงฆ์ที่บวชอยู่วัดก็ศรัทธาเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งหมด มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันยอมจะช่วยเหลือกันและฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านอยู่ในขั้นดี จึงให้ความร่วมมือกับทางวัดได้เป็นอย่างดี อีกเหตุผลหนึ่งก็คือพระปลัดป่อได้รับการสนับสนุนจากท่านเจ้าคณะจังหวัดที่ชาวบ้านเคารพนับถือมาก เมื่อท่านสนับสนุนการทำงานและเห็นดีก็ยอมแล้ว ชาวบ้านก็จะให้ความร่วมมือและเห็นดีตามด้วย การที่ชาวบ้านมีความเชื่อถือศรัทธาเจ้าคณะจังหวัดมากเช่นนี้ มีประโยชน์ต่อท่านเจ้าคณะจังหวัดในการที่จะชักชวนชาวบ้านให้ร่วมมือกันเพื่อพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

บทบาทของพระสงฆ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวัด

การพัฒนาวัดให้อยู่ในสภาพดี และมีความเจริญก้าวหน้านั้น ความดีกรีเริ่มในการพัฒนาวัดมักจะเป็นความดีของเจ้าอาวาสวัด การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับความร่วมมือจากผู้นำและชาวบ้านในชุมชนเป็นอย่างดี ถ้าชาวบ้านมีความเคารพเลื่อมใสเชื่อดีในการทำงานของพระสงฆ์ พระสงฆ์มีความคุ้นเคยกับชาวบ้านและอยู่ในชุมชนมานาน ประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชาวบ้าน มีความดีที่จะพัฒนาวัดให้เจริญก้าวหน้า จะเห็นได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ท่านได้กระทำไปแล้วดังนี้

๑. การสร้างและปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ

พระอุโบสถในชุมชนวังไผ่สร้างมานานแล้ว สร้างในสมัยเจ้าอาวาสองค์ใดไม่ทราบแน่ชัด การก่อสร้างพระอุโบสถนี้พระภิกษุสงฆ์วัดก็ร่วมมือช่วยกันก่อสร้างกับนายแบง หมี่หรีง (หมื่นนารณนารา) ซึ่งเป็นบิดาของนางแก้ว มาศิริ เป็นผู้ใหญ่บ้านและช่างก่อสร้างที่มีความชำนาญเพียงคนเดียวของชุมชนนี้ เป็นผู้ลงมือก่อสร้าง โดยมีชาวบ้านที่มีความรู้ทางช่างและพระภิกษุร่วมมือกัน

ก่อสร้างพระอุโบสถจนแล้วเสร็จ ทุฬารัศมีที่นำมาสร้างโบสถ์ไคจากชาวบ้านสละเงินกันคนละเล็ก
 ละครนัยมาสมทบกับเงินที่ไคจากการขายข้าวเปลือกที่ชาวบ้านอุทิศให้วัดเป็นประจำทุกปี นำเงินที่ได้
 มาสมทบกันซื้อสิ่งของที่จำเป็นในการก่อสร้างเท่านั้น เพราะการจ้างในการก่อสร้างและค่าแรงงาน
 ไม่ถ่วงเสียเงิน พวกชาวบ้านร่วมมือกันก่อสร้างจนเสร็จเรียบร้อยและไประดมพิธีกรรมทางศาสนา
 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เจ้าอาวาสวัดคงกศด ๆ มาทางก็ไคพยายามรักษาคุณแลปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ
 ไคอยู่ในสภาพดีตลอดมา ต่อมาภายหลังส่วนที่ปฏิสังขรณ์เอาไว้ในสมัยอาจารย์สีนวลเป็นเจ้าอาวาส
 ไคก็เกิดชำรุดและเสียหายเพิ่มขึ้นอีก เมื่ออาจารย์มณฑลเข้ามาเป็นเจ้าอาวาสวัด จึงไคปรึกษากับผู้นำ
 ในชุมชนและคณะกรรมการวัดว่าสมควรจะปฏิสังขรณ์ไคอยู่ในสภาพดีพอที่จะใช้ไปไคสักกระยะหนึ่งก่อน
 พอมีเงินทุนเพิ่มขึ้นถึงก่อสร้างใหม่ เพราะถ้าซ่อมครั้งแล้วก็จะใจพระอุโบสถนั้นไปไคอีกหลายปี
 เมื่อปรึกษาดังกล่าวก็นั้นแล้วก็ไคบอกบุญไปยังชาวบ้าน ให้ความช่วยเหลือในค่าแรงงาน และเงิน
 นอกจากนั้นทางวัดก็ไคจ้างช่างมาซ่อมแซมพระอุโบสถส่วนที่ชาวบ้านและพระสงฆ์ทำไม่ได้ ส่วนที่ทำ
 ไคก็ก่อสร้างที่ทั้งภายนอกและภายในพระอุโบสถ รวมทั้งจัดกรคายหูก้าและทำความสะอาดกรอบ
 บริเวณพระอุโบสถให้สะอาดแลดูสวยงาม เงินที่ซ่อมพระอุโบสถที่ไคจากชาวบ้านในครั้งแรกไม่พอ
 เจ้าอาวาสวัดและมหาสดาพร โสภณธรรมกร กรรมการวัดผู้ซึ่งมีฐานะดีไคไปขอความร่วมมือจาก
 ผู้ที่นับถือศรัทธาอาจารย์มณฑลที่กรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ซึ่งต่างก็ไคจัดมาพามาพอคตวัดหลายราย
 ทยอยกัน เงินที่ไคจากการทอดกฐณบางส่วนนำมาใช้ซ่อมพระอุโบสถจนสำเร็จไปคยก็ อีกส่วนที่
 เหลื่อนำไปเก็บเป็นเงินกองกลางของวัดเพื่อใช้ในการก่อสร้างศาลาการเปรียญต่อไป

ส่วนในชุมชนอุตะเถา พระอุโบสถสร้างในสมัยของพระมหาพุฒเป็นเจ้าอาวาส การสร้าง
 พระอุโบสถในครั้งนั้นสำเร็จลงคยก็เพราะมีผู้ช่วยเหลือหลายฝ่ายคยก็ ทางวัดก็มีพระปลัดปกครอง
 ขณะนั้นดำรงตำแหน่งรองเจ้าอาวาสวัด และพระสงฆ์ในวัดที่มีความชำนาญทางช่างร่วมมือกับ
 ชาวบ้านมาช่วยกันก่อสร้างพระอุโบสถ ผู้นำในชุมชนที่ชาวบ้านเคารพนับถือก็ให้ความร่วมมือคยก็
 เฒ อาจารย์บุญมา กงพญา อดีตเจ้าอาวาสองค์ก่อนพระมหาพุฒ นายวัน กั้นจาก นายทอง
 พดวงศ์ ไคให้ความร่วมมือโดยชักชวนชาวบ้านให้สละทรัพย์สินและร่างกายช่วยกันก่อสร้างพระอุโบสถ
 ขึ้น พระอุโบสถวัดอุตะเถาส่งสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๒ (๓) สร้างเสร็จคยก็ความศรัทธาของชาวบ้าน

(๓) สัมภาษณ์ พระมหาพุฒ อดีตเจ้าอาวาสวัดอุตะเถา

ที่มิตถุพระมหาพุทธ ทำให้ชาวบ้านให้ความร่วมมืออย่างเต็มใจทั้งด้านแรงงาน ความถึก และกำลังเงิน ของชาวบ้านในชุมชนที่มีความสามัคคีช่วยเหลือกันจนสร้างสำเร็จไปค่ายก็ อากาศลาไควา โบสถ์หลังนี้สร้างเสร็จด้วยความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และชาวบ้านที่ถ่อมการไว้ด้วยความเจริญเป็นที่เชิดหน้าชูตาของชุมชน และเป็นที่พักบิณฑบาตทางศาสนา พระอุโบสถหลังนี้สร้างขึ้นที่ชาวบ้านรุ่นเก่า ๆ ที่ร่วมสร้างมาตั้งแต่ตอนแรก เมื่อพูดถึงการก่อสร้างก็จะพูดถึงด้วยความภูมิใจในกิจกรรมที่ใคร่ทำร่วมกัน ถึงแม้จะมีอุปสรรคขาดแคลนทุนทรัพย์ในการก่อสร้างบางครั้ง แต่พระมหาพุทธและชาวบ้านก็ช่วยกันแก้ไขจนสำเร็จ เงินทุนส่วนหนึ่งในการสร้างพระอุโบสถหลังนี้ไดมาจากกรณีที่พระสงฆ์และชาวบ้านร่วมกันตัดไม้มาเผาถ่านขาย นำเงินที่ได้มาสร้างพระอุโบสถ (๘)

(๒) การสร้างและปฏิสังขรณ์ศาลาการเปรียญ

เนื่องจากศาลาการเปรียญวัดฝาง ในปัจจุบันชำรุดทรุดโทรมมาก สถานที่คับแคบไม่พอกับจำนวนประชากรที่มากำมัญญ ส่วนที่ซ่อมและปฏิสังขรณ์ไว้ให้อยู่ในสภาพที่คงแต่สมัยอาจารย์สีนวลก็เริ่มผุพังอีก ดังนั้นเจ้าอาวาสวัดจึงต้องกับปัจจุบันจึงปรึกษากับประธานและคณะกรรมการวัดถึงการที่จะสร้างศาลาการเปรียญ ตลอดจนพระอุโบสถ และการซ่อมกุฏิที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์ให้อยู่ในสภาพที่ ซึ่งชาวบ้านและคณะกรรมการวัดทางเห็นพ้องต้องกันว่าสมควรที่จะสร้างใหม่ได้ แต่สิ่งที่ควรจะสร้างก่อนสิ่งอื่นก็คือ ศาลาการเปรียญ เพราะหลังเก่าชำรุดทรุดโทรมมาก เกือบจะใช้ไม่ได้ อยู่แล้ว ถ้าสร้างศาลาการเปรียญเสร็จแล้ว ก็จะก่อสร้างโบสถ์ สร้างกุฏิระใหม่ และสร้างถนนตามแนววัดอีกสายหนึ่ง

ดังนั้นทางพระสงฆ์ ผู้นำ และชาวบ้านจึงร่วมมือพร้อมใจกันสละแรงกายและทุนทรัพย์ เพื่อหาทุนมาสร้างศาลาการเปรียญวัดฝาง ซึ่งเงินทุนหามาได้จากแหล่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ

๑. หาเงินได้จากการทำบุญระหว่างเข้าพรรษาตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ ระยะเวลาเข้าพรรษาปี

(๘) สัมภาษณ์ นายวัน กั้นจาด อายุ ๘๘ ปี มรรคทายกวัด
 นายคลัง พุทธิโกสัย อายุ ๘๑ ปี กรรมการวัด
 นายไพบู่ รุจิตร บุญรายผู้ใหญ่วัด

๒๕๑๘ ระยะเวลาเข้าพรรษาเป็นระยะที่ชาวบ้านมาทำบุญกันมาก ต่างก็ร่วมทำบุญกับทางวัดทุกวันพระ ซึ่งจะเก็บเงินได้นั้นพระละ ๕๐๐ - ๖๐๐ บาทเป็นประจำ หลังจากออกพรรษาแล้วก็ยังเก็บได้อีก ทุกวันพระ เงินจำนวนนี้ก็ได้เก็บรวบรวมไว้สมทบทุนในการสร้างศาลาการเปรียญ ซึ่งมีโครงการเอาไว้ว่าสร้าง ๕ ปี จึงจะแล้วเสร็จ

๒. จากผู้มีฐานะดีในชุมชนร่วมกันบริจาคเป็นเงินสกรายละหนึ่งบาท จำนวน ๓ - ๔ ราย จำนวนเงินถึงเก็พนั้นมาทั้งสามพันบาทมีอีกหลายสิบรายด้วยกัน

๓. รายได้จากกการทอดกฐินและทอดผ้าป่าภายในชุมชนและจากคนภายนอกชุมชนที่จัดทำทอดกฐินและทอดผ้าป่าทุกปี

๔. ได้จากคณะกรรมการวัดและทางวัดจ้างงานสอยควาหาเงินเข้าวัดร่วมกัน ซึ่งไม่มีที่ฝังงานสอยควาหลายครั้ง

๕. ได้รับบริจาคมาเป็นต้นไม้ เช่น ต้นยาง

เงินที่เข้ามาให้แก่ทางวัดจะใ้คณะกรรมการวัดจัดการฝากธนาคารเอาไว้เพื่อเป็นทุนในการสร้างศาลาการเปรียญ ซึ่งใ้ทางศิลาฤกษ์ไปแล้วเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๑๘ นี้

การสร้างศาลาการเปรียญนี้ทางวัดใ้ทางขางมากควบคุมดูแลการก่อสร้างศาลาการเปรียญ แต่แรงงานในคานขุดหลุม ห่อเสาเท่กัน และเพื่น จะเป็นแรงงานที่ชาวบ้านและพระสงฆ์ มารวมมือกันทำ วันที่ใ้ห่อเสาหรือเท่กันเจ้าอาวาสจะบอกกับชาวบ้านและผู้นำในชุมชน เช่น กำนันเหม้ง ผู้ใหญ่แดง ใ้ไปชักชวนชาวบ้านมารวมมือกันทำงาน ชาวบ้านจะมาช่วยพระสงฆ์ห่อเสา เท่กัน จนเสร็จครบจำนวนตามใ้ขางควบคุมการก่อสร้างของทางวัด การใ้ความร่วมมือใน ระยะนี้ใ้เป็นไปด้วยดีเพราะ เป็นระยะว่างจากการเก็บข้าว ชาวบ้านจึงมาช่วยงานทางวัดใ้โดยง่ายใ้ การช่วยห่อเสาเพื่นเหล่านั้ ทำให้ทางวัดทุนเงินไม่ต้องเสียค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น สั้ใ้ที่พระสงฆ์และชาวบ้านทำไม้ใ้จักจะจ้างขางจากภายนอกมาทำแทน

ศาลาการเปรียญวัดฝางนี้เมื่อสร้างเสร็จแล้วจะมีประโยชน์ต่อชาวบ้านและผู้นำในชุมชนมาก เพราะ ใ้ด้านล่างของศาลาการเปรียญจะใ้เป็นสถานที่ศูนย์กลางที่ชาวบ้านจะมาติดต่อขอความช่วยเหลือใ้จากกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน เป็นสถานที่พบปะระหว่างชาวบ้านกับผู้นำและหน่วยงานทางราชการใ้เป็นสถานที่ประชุมของคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน สภาตำบล สมาชิกสหกรณ์การเกษตร

เป็นต้น นอกจากนั้นชั้นหนึ่งของศาลาการเปรียญจะใช้เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของโครงการศึกษา
ผู้ใหญ่ซึ่งในขณะนั้นไค่อาศัยอยู่ที่โรงเรียนวัดเป่าง นอกจากนั้นศาลาการเปรียญยังเป็น
สถานที่ที่ชาวบ้านใช้เป็นที่พักผ่อนหรือกิจกรรมทางศาสนาและเป็นสถานที่ศูนย์กลางของชาวบ้านมาพบปะ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

ส่วนการสร้างศาลาการเปรียญวัดคูตะเคา สร้างใหม่แทนศาลาการเปรียญหลังเก่าที่ชำรุด
ทรุดโทรม การสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่สร้างในสมัยพระมหาบุศเป็นเจ้าอาวาส พระปลัด
ป้อเป็นรองเจ้าอาวาส ทานทั้งสองไ้ร่วมกันออกความคิดสร้างศาลาการเปรียญใหม่คงถาวรกว่า
เดิม ขอความร่วมมือจากชาวบ้านและผู้นำทั้งแรงงานและเงินทอง การสร้างศาลาการเปรียญของ
พระมหาบุศในครั้งนั้นไม่ไ้จ้างช่างมาทำการก่อสร้างเลย พระสงฆ์ซึ่งเป็นน้องชายของพระมหาบุศ
(นายรักษ์ เพิ่มศักดิ์ ขณะนั้นบวชเป็นพระ) ซึ่งเก่งในการก่อสร้างได้มาช่วยควบคุมเป็นหัวหน้าใน
การก่อสร้างจนสำเร็จ โดยอาศัยพระสงฆ์และชาวบ้านที่มีความรู้ทางด้านช่างไม่มาช่วยเหลือ ส่วน
ผู้ที่ไม่มีความรู้ช่วยเหลือในการขุดหลุม ยกเสา เลื่อยไม้ ตลอดจนการปรับพื้นที่รอบบริเวณศาลา
การเปรียญให้เรียบเสมอกัน การสร้างศาลาการเปรียญได้ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชาวบ้านเป็น
อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน (ผายสง่า แก้วประสูติ) กรรมการวัด (นายวัน กั้นจาด, นาย
เสถียร ธรรมชัย) หรือผู้นำระดับของชุมชนต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ตลอดเวลาที่สร้าง
ศาลาชาวบ้านจะผลัดเปลี่ยนกันมาทำงานสลับกันกันละวัน โดยให้พวกที่อยู่ทางเหนือวัดมาทำวันหนึ่ง
อีกวันก็ให้พวกที่อยู่ใ้ล้กว่ามาช่วยทำงาน พวกผู้หญิงที่ช่วยงานหนักไม่ไ้ก็จะมารว้กันทำอาหารไว้
เลี้ยงพวกที่ทำงานให้วัดโดยอาหารที่เลี้ยงนั้นเป็นอาหารที่พวกชาวบ้านจัดหามาให้กับทางวัด และทำ
เลี้ยงผู้ที่มาช่วยงานวัด

ศาลาการเปรียญหลังใหม่เป็นศาลาเสาปูนหลังคามุงกระเบื้องเคลือบ พื้นไม้เบญจพรรณที่
ปลอดมรณอยางเรียบร้อย เมื่อสร้างเสร็จแล้วเป็นสถานที่เป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านมาก คือ เป็น
สถานที่ทางราชการใช้เป็นที่พักผ่อนชาวบ้าน เป็นศูนย์กลางในการจัดงานต่าง ๆ ใช้เป็นสถานที่ลง
คะแนนเสียงเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาจังหวัด เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าศาลาการเปรียญของวัดในชุมชนทั้งสองเปรียบเสมือนสถานที่ศูนย์กลาง

ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นศูนย์กลางข่าวสารของทางราชการ เป็นสถานที่ประชุม
ชาวบ้านเมื่อทางราชการต้องการจะชี้แจงแนะนำสิ่งต่าง ๆ ให้ชาวบ้าน เป็นศูนย์กลางในการพบ
ปะแสดงความคิดเห็นระหว่างชาวบ้านด้วยกัน เป็นต้น ชาวบ้านได้ประโยชน์จากการสร้างศาลา
การเปรียญอย่างเต็มที่ทั้งในเรื่องเกี่ยวกับทางศาสนาและกิจกรรมของชุมชน

(๓) สร้างและซ่อมแซมกุฏิ

การสร้างกุฏิที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่ ในสมัยอาจารย์สีนวลเป็นเจ้า
อาวาส ได้สร้างเพิ่มเติมขึ้นอีกหนึ่งหลังเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์อย่างพอเพียงในระยะเข้า
พรรษา และซ่อมแซมกุฏิที่ชำรุดบางหลังให้อยู่ในสภาพดี ต่อมาในสมัยอาจารย์มนต์ชัยเป็นเจ้าอาวาส
ได้จัดการซ่อมแซมกุฏิของพระสงฆ์ให้อยู่ในสภาพดีต่อไป โดยตัวท่านเองและพระสงฆ์ภายในวัดที่
ชำนาญทางการช่างไม่ช่วยกันซ่อมแซมกุฏิต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพดีพอที่จะเป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุ
สงฆ์ตลอดไป ตลอดจนจัดการต่อให้เข้าเข้าไปใช้ในกุฏิพระทุกหลังอย่างทั่วถึง กุฏิซ่อมแซมกุฏิพระ
ลดการต่อไฟฟ้าไม่เสียค่าจ้างในการทำเพราะพระสงฆ์ในวัดช่วยกันทำเองทั้งหมด ส่วนไม้และ
อุปกรณ์ไฟฟ้าได้จากการที่ชาวบ้านและผู้นำที่มีฐานะทางเศรษฐกิจซื้อถวายให้วัด

ในชุมชนอุตะเกา การสร้างและซ่อมแซมกุฏิพระสงฆ์นั้นได้สร้างและพัฒนาในสมัยพระ
มหาคุณเป็นเจ้าอาวาสมากที่สุด โดยการดำเนินงานที่วัดได้ดำเนินงานร่วมกับพระปลัดพ่อ ตั้งแต่
กัลป์แปลงกุฏิหลังเดิมซึ่งเป็นกุฏิเดี่ยวเป็นกุฏิแฝด และบางกุฏิก็ถนุรูปเดิมเป็นกุฏิเดี่ยวบ้าง และต่อมา
ได้กัลป์แปลงกุฏิทั้งหมดเรียกว่า กุฏิพระมยุราหลังหนึ่ง และกุฏิสังฆมยุราหลังหนึ่ง นอกจากนี้ได้ซ่อม
แซมกุฏิเจ้าอาวาสหลังเก่าที่ทำเป็นกุฏิแฝดไว้ กัลป์แปลงเป็นกุฏิแฝดสองชั้น และได้สร้างกุฏิเป็นตึก
อีกหลังหนึ่ง เรียกว่า กุฏิธรรมยุธา เมื่อพระปลัดพ่อได้เป็นเจ้าอาวาสก็ไม่ได้สร้างกุฏิเพิ่มเติมขึ้น
จากเดิมอีก ได้แต่เพียงทำนุบำรุงรักษากุฏิที่สร้างในสมัยพระมหาคุณให้อยู่ในสภาพดี การสร้างกุฏิ
ต่าง ๆ ในสมัยพระมหาคุณเป็นเจ้าอาวาสนั้นได้รับความร่วมมือทางคานแรงงาน และทุนทรัพย์ใน
การซื้อสิ่งของจากชาวบ้านในชุมชนอุตะเกาทั้งสิ้น ในคานแรงงานนั้นผู้นำและผู้นำใส่ในชุมชนได้ขอ
แรงพวกหนุ่มสาวในมาช่วยเหลือทางวัดจนการก่อสร้างแล้วเสร็จ ส่วนกุฏิที่เป็นตึกที่สร้างในตอนหลัง
เรียกว่า "กุฏิธรรมยุธา" นี้ได้สร้างจากภิกษุในชุมชนมาก่อสร้างให้

(๘) กิจกรรมอื่น ๆ ที่พัฒนาให้กับวัดโดยเฉพาะ

ก. สร้างห้องน้ำและส้วมซึม ในชุมชนวังไผ่ก่อสร้างห้องน้ำและส้วมซึมไว้ให้พระสงฆ์และชาวบ้านที่มาประกอบพิธีกรรมทั่ววัดได้ใช้โดยสะดวก โดยทางวัดใช้เงินทุนที่ได้จากการจัดงานวัดและเงินที่ชาวบ้านถวายให้พระสงฆ์เมื่อแสดงเทศน์ในระหว่างเช้าพระภิกษุสนทนกันสร้างห้องน้ำและส้วมซึม โดยจ้างช่างจากภายนอกมาทำให้ โดยทางวัดสร้างห้องน้ำเพิ่มขึ้นอีก ๔ ห้อง กับส้วมซึมอีก ๓ ห้อง เมื่อทางวัดมีงานหรือชาวบ้านมาประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทั่ววัดจะได้อาศัยความสะดวกสบายใน ร่องห้องน้ำและส้วมซึมที่มีรอยงพงพอเพียง

ส่วนในชุมชนอุตะเถาการสร้างห้องน้ำและห้องส้วมพระสงฆ์วัดโคกศิรีเริ่มทำและมีไว้ให้วัดอย่างพอเพียง และสะดวกต่อพระสงฆ์และชาวบ้านที่มาจัดงานทั่ววัดจะใ้ประโยชน์โดยสะดวกสบาย การสร้างห้องน้ำและส้วมซึม พระสงฆ์ในวัดก็ร่วมมือกันสร้างขึ้นเองเพื่อความสะดวกของพระสงฆ์และชาวบ้านที่มาจัดงานต่าง ๆ ทั่ววัด เงินทุนที่สร้างได้มาจากเงินที่ชาวบ้านถวายทำบุญกับทางวัด ซึ่งทางวัดก็เก็บสะสมเอาไว้เพื่อสร้างและซ่อมแซมสิ่งที่เป็นของวัด โดยให้คณะกรรมการวัดและไวยาวัจกรจัดการดูแลเรื่องเกี่ยวกับการเงินของทางวัด และทางวัดจะไปเบิกเอามาใช้เมื่อจะสร้างสิ่งที่เป็นขึ้นภายในวัด

ข. สร้างของใช้ภายในวัด เช่น โต๊ะหมู่บูชา เสื้อ เก้าอี้ หมอนอิงสำหรับพระเครื่องขยายเสียง เป็นต้น ในชุมชนวังไผ่เจ้าอาวาสวัดแต่ละรุ่นต่างก็พยายามสะสมเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้กับวัดมากที่สุด ซึ่งชาวบ้านที่ไมม่ของใช้เมื่อมีงานจะมายืมของใช้เหล่านี้จากวัดไม่ได้มาในสมัยของอาจารย์มนต์ชัย เครื่องใช้ต่าง ๆ ของวัดเหล่านี้ได้มีเพิ่มมากขึ้นจากเดิม โดยทางวัดจัดหาซื้อเพิ่มเติมมาก่อน แล้วทางวัดจึงได้ออกบุญกับพวกชาวบ้านว่าใครต้องการจะทำบุญของให้วัดซื้อไปตามราคาทางวัดได้จัดซื้อมาก่อน ผู้ที่ทำบุญกับทางวัดโดยซื้อของเหล่านี้แล้วก็จะจารึกชื่อผู้ทำบุญเหล่านั้นไว้บนสิ่งของให้คนอื่นทราบ ซึ่งการกระทำแบบนี้ก็เป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านอยากทำบุญกับทางวัด เพราะจะได้มีชื่อปรากฏบนสิ่งของให้คนอื่นทราบถึงการทำบุญของตนเอง

ส่วนในชุมชนอุตะเถา ทางวัดก็รวบรวมเงินที่ได้จากการจัดงานวัดประจำปีแต่ละปี

มาซื้อของไว้ที่จำเป็นให้กับทางวัด ซื่อสัตย์สุจริตทั้งปัจจุบันนี้ทางวัดมีสิ่งของเครื่องใช้ต่าง
สำหรับวัดอย่างเพียงพอ และเมื่อชาวบ้านมีงานสามารถจะยืมของทางวัดไปใช้ได้

ก. ปรับปรุงบริเวณรอบวัดให้สะอาดร่มรื่น ในชุมชนวังไผ่และชุมชนตะเคาพระสงฆ์
ที่อยู่ภายในวัดต่างมีส่วนรวมช่วยกันทำความสะอาดบริเวณวัด ทำให้บริเวณวัดสะอาดร่มรื่นเหมาะ
ที่จะเป็นที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์และเณรพร้อมกับเป็นตัวอย่างแก่ชาวบ้านในเรื่องความสะอาด เมื่อ
พระทำความสะอาดบริเวณวัด ชาวบ้านที่อยู่ใกล้ก็มักจะมาช่วยเหลือพระในการทำความสะอาด
บริเวณวัด ทวาคณ และนางพญาอยู่เสมอ

ง. ปรับปรุงถนนภายในวัด พระสงฆ์ในชุมชนทั้งสองต่างก็มีส่วนช่วยพัฒนาถนนในวัด
ให้อยู่ในสภาพดี สามารถใช้ในการเดินทางติดต่อภายในวัดด้วยความสะดวกรวดเร็ว ส่วนใดที่ชำรุด
ไปชาวบ้านและพระสงฆ์จะร่วมมือกันซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดีที่ควรใช้ได้ต่อไป ซึ่งจะทำให้
ถนนภายในวัดต่างบางส่วนจะสร้างเป็นถนนซีเมนต์ บางส่วนสร้างคยูลูกรัง ถนนภายในวัดอยู่ตะ
เคาเป็นถนนราดยางทั้งหมด ดังนั้นการเดินทางติดต่อภายในวัดจึงสะดวกสบาย

จ. สร้างพระพุทธรูปและแท่งก้ำ ในชุมชนวังไผ่พระพุทธรูปได้สร้างขึ้นในสมัยอาจารย์สีนวล
เป็นเจ้าอาวาส ชาวบ้านได้ร่วมกันสร้างขึ้นให้กับวัด รวมทั้งแท่งก้ำกวย ไกล่สร้างขึ้นเพื่อให้พระสงฆ์
ได้มีน้ำใช้ตลอดเวลาไม่ขาดแคลน ส่วนในชุมชนตะเคา พระพุทธรูปและแท่งก้ำ ไกล่สร้างขึ้นใน
สมัยของพระมหาพุทธ เณรเดียวกัน เป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์และชาวบ้านที่มาจำพรรษาที่วัดต่าง ๆ ที่
วัด เครื่องสูบน้ำขึ้นแท่งก ๑ เครื่องที่มีอยู่ไกล่จากที่ชาวบ้านรวบรวมเงินกันซื้อให้กับทางวัดอยู่ตะ
เคา

ฉ. สร้างชุมชนประตู่และกำแพงวัด ในชุมชนวังไผ่ชุมชนประตู่และกำแพงวัด ไกล่สร้างขึ้น
ในสมัยอาจารย์สีนวลเป็นเจ้าอาวาส แต่การก่อสร้างกำแพงเพิ่งเสร็จได้คานเดียวเท่านั้น เมื่อถึง
สมัยอาจารย์มณฑลเป็นเจ้าอาวาสวัด ก็มีโครงการที่จะดำเนินการต่อจากอาจารย์สีนวล แต่ของกา
ให้การก่อสร้างศาลาการเปรียญเสร็จเสียก่อนจึงจะสร้างกำแพงวัดต่อไปได้ เพราะขณะนี้ทางวัดยังไม่
มีเงินทุนเพียงพอที่จะสร้างกำแพงและสร้างศาลาการเปรียญไปพร้อม ๆ กันได้ ต้องให้งานในงาน
หนึ่งเสร็จไปเสียก่อนจึงจะทำอีกอย่างได้ เพราะเงินทุนที่มีอยู่ในชาวบ้านและคณะกรรมการวัดได้
ตกลงเป็นเอกฉันท์แล้วที่จะให้สร้างศาลาการเปรียญให้เสร็จก่อนจึงจะสร้างอย่างอื่นให้กับทางวัด

ต่อไป ส่วนในชุมชนอุตะเถา การสร้างกำแพงและชุมชนประตู่ เริ่มสร้างในสมัยพระปลัดปลอ เป็นเจ้า
อาวาส โดยชาวบ้านสละเงินให้กับทางวัด ซื่อคุณภรณ์ทำเป็นประจำในการล้อมรั้ว การซุกหลุมเสารั้ว
ชาวบ้านจะมาอุทิศให้แต่เวลาถึงลวาทะสงฆ์และชาวบ้านจะช่วยกันทำจนเสร็จ

ข. การสร้างและซ่อมแซมเมรุเผาศพ เมรุเผาศพในชุมชนวังไผ่เป็นเมรุเผาศพที่
สร้างมานานแล้ว ทางวัดก็ไต่เต้าทำมาสูงใหญ่ในสภาพที่พอที่จะใช้ได้อีก ส่วนเมรุเผาศพใน
ชุมชนอุตะเถาได้สร้างขึ้นใหม่ ในสมัยพระปลัดปลอ เจ้าอาวาสวัดอุตะเถาจนถึงปัจจุบันเป็นยุคสร้าง
ขึ้นมา โดยใช้เงินที่ชาวบ้านทำบุญกับทางวัดและเงินรายได้จากการจัดงานประจำปีมาก่อสร้างเมรุ
เผาศพขึ้นใหม่

๕. การจัดงานวัดประจำปี งานวัดเป็นงานที่ทางวัดจัดขึ้นเพื่อให้ชาวบ้านได้มีโอกาสมา
เที่ยวเฝ้าทอดความสนุกสนาน และทำบุญปีทองพระเป็นประจำทุกปี มีมหรสพต่าง ๆ ให้ประชาชน
ชม เช่น ภาพยนตร์ ลิเก รำวง และลำตัด เป็นต้น เมื่อจะจัดงานวัดขึ้นมาพระสงฆ์จะขอความ
ร่วมมือจากคณะกรรมการวัดและผู้นำในชุมชนให้มาช่วยเหลือ ชุมชนวัดต่างเมื่อจัดงานวัดขึ้นทางวัด
จะใช้เงินกองกลางที่ทางวัดมีอยู่จ่ายหกดองในการจัดหามหรสพมาแสดงที่วัดไปก่อน เมื่อมีงานเจ้า
อาวาสวัดจะให้ครูใหญ่และครูอื่น ๆ รวมทั้งกรรมการวัดที่เป็นเจ้าหน้าต่าทางการเงินของวัด เป็น
กรรมการทางด้านการจัดหาเงิน ส่วนทางด้านบริการผู้มาเที่ยวงาน เช่น ขายผลไม้ ซูป เทียน
และขนมแห้งที่ทางวัดได้รับความร่วมมือจากนางแมว มาศิริ ชักชวนเพื่อนบ้านในชุมชนสละสิ่งของ
เช่น ถ้วย มีน น้ำตาล มาให้กับทางวัด พวกชาวบ้านทั้งคนแก่และคนหนุ่มคนสาว เมื่อได้รับคำขอ
รองจากนางแมว และเจ้าอาวาสวัดจะมาช่วยกันทำขนมจำพวกกล้วยฉาบ มันฉาบ ขายให้กับผู้ที่มา
เที่ยวงานและเงินที่ได้อีกถือเป็นรายได้ของทางวัด การรักษาความสงบภายในบริเวณวัดเจ้าอาวาส
องค์ก่อน ๆ ที่วัดต่าง ใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจมาดูแลความสงบ ต่อมาในสมัยอาจารย์มนตรีชัยเป็นเจ้า
อาวาสได้ใช้พวกเด็กหนุ่ม ๆ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีภายในชุมชนร่วมมือกับทางตำรวจคอยดูแลรักษาความ
สงบ เมื่องานวัดเลิกแล้วชาวบ้านและพระสงฆ์จะร่วมมือกันรื้อสิ่งของและทำความสะอาดบริเวณวัด
เรียบร้อย เงินรายได้จากการจัดงานวัดก็จะนำไปใช้ในการพัฒนาวัด

งานวัดในชุมชนอุตะเถาเป็นงานที่จัดเป็นประจำทุกปี การจัดหามหรสพต่าง ๆ มาแสดง

พวกนั้น ทางวัดไม่คงจ่ายเงินตลอดไปก่อน แลพวกผู้นำที่เป็นกรรมการวัด ผู้ใหญ่บ้าน ผู้มีฐานะ
 ก็ในชุมชนจะออกเงินตลอดจ่ายให้กับทางวัดก่อน แล้วไวยาวจักรวัด คือ อธิการเสด็จ ธรรมชัย
 ซึ่งเป็นไวยาวจักรมาตั้งเสด็จมีพระมหาพูนเป็นเจ้าอาวาสก็จะเป็นผู้รวบรวมรายจ่ายเอาไว้ เมื่อการ
 จักงานวัดเสร็จสิ้นลงก็จะคืนเงินเหล่านั้นให้กับผู้ที่จ่ายให้กับทางวัดเป็นทุนไปก่อนนั้น ถ้ามีกำไรเหลือ
 ก็จะทำเงินนั้นเข้าสมทบเป็นรายได้ของทางวัด แลจากการจักงานวัดนั้นชาวพูน ผู้นำเหล่านั้นจะเฉลี่ย
 เงินออกกันคนละเท่า ๆ กันช่วยเหลือทางวัดไม่ให้ขาดทุน การรักษาความสงบภายในบริเวณวัดเมื่อ
 มีงานนั้นทั่วทุกเกาะเกาะไม่เคยมีเจ้าหน้าตำรวจ เจ้าอาวาสวัดและพระสงฆ์วัดจะเป็นผู้คอยเฝ้า
 ตรวจตราดูแลความสงบร่วมกับพวกผู้ใหญ่บ้าน เมื่อมีเรื่องทะเลาะระหว่างพูนมาเที่ยวงานด้วยกัน
 พระสงฆ์จะเข้าไปประงับเหตุและวางตาตักเตือน ซึ่งชาวบ้านก็เชื่อฟังด้วยดี ตลอดเวลาที่มีงานวัด
 ไม่เคยมีเรื่องรุนแรงเกิดขึ้น การจักงานสำเร็จด้วยดีทุกครั้ง

๒. สร้างหอประชุมสงฆ์

ในชุมชนวังไม้หอประชุมสงฆ์ยังไม่ได้จัดตั้งขึ้น ใต้ศาลาศึกษาการเปรียญวัดฝางเป็น
 ที่ประชุมพระสงฆ์ เมื่อมีเรื่องราวที่ของกรความเห็นชอบจากพระสงฆ์ ในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ
 รวมกันและใต้ศาลาศึกษาการเปรียญเป็นสถานที่ส่วนปริยัติธรรมแก่พระสงฆ์และสามเณรตลอดมา ยังไม่มี
 โครงการที่จะสร้างหอประชุมสงฆ์ขึ้น

ส่วนในชุมชนเกาะเกาะได้สร้างหอประชุมสงฆ์แล้ว ในสมัยพระมหาพูนเป็นเจ้าอาวาส
 และพระปลัดคือเป็นรองเจ้าอาวาส ได้จัดสร้างขึ้นจากเงินที่ชาวบ้านทำบุญและทางวัดได้เก็บสะสม
 เอาไว้เพื่อนำมาใช้สร้างหอประชุมสงฆ์ โดยจ้างช่างมาก่อสร้างร่วมกับช่างภายในชุมชนจนแล้วเสร็จ
 ในระหว่างก่อสร้างก็ได้เงินช่วยเหลือจากพวกชาวบ้านและผู้นำที่ให้ความร่วมมือในเรื่องทุนทรัพย์อีก
 หอประชุมเมื่อสร้างเสร็จแล้วใช้เป็นที่พักประชุมสงฆ์และสอบปริยัติธรรมแก่พระภิกษุและสามเณร ในระหว่าง
 เข้าพรรษาและออกพรรษา ตลอดจนใช้เป็นสถานที่ประชุมปรึกษาหารือในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ
 ระหว่างพระสงฆ์และผู้นำชาวบ้านในบางครั้ง

สรุป

ในเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาวัดนั้น จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่ และชุมชนตะเภาต่างมีบทบาทในการพัฒนาวัดให้เจริญก้าวหน้า เหมือน ๆ กัน แต่พระสงฆ์เจ้าอาวาสในชุมชนตะเภา มีลักษณะแตกต่างออกไปจากชุมชนวังไผ่ โดยเฉพาะพระมหาพุ่ม เพราะไม่เพียงแต่ช่วยเหลือและมีบทบาทในการพัฒนาวัดในชุมชนตะเภาเท่านั้น แต่ในชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับชุมชนตะเภา ท่านก็ช่วยเหลือในการพัฒนาวัดให้ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างพระอุโบสถ หรือศาลาการเปรียญ ทั้งในชุมชนตาบ หนองตาคน หางแขยง หรือบ้านคอนเตง ท่านก็มีส่วนร่วมในการชักชวนชาวบ้านและผู้นำให้ร่วมมือในการก่อสร้างและช่วยหาทุนให้จนสร้างสำเร็จทุกแห่ง เพราะในชุมชนต่าง ๆ เหล่านี้ชาวบ้านต่างมีความเคารพนับถือศรัทธาหลวงพ่อบุญทั้งสิ้น เมื่อท่านมาขอความร่วมมือในการสร้าง ความเจริญให้กับวัดในชุมชนของตน เขาก็ให้ความร่วมมือด้วยดี และตลอดเวลาที่ก่อสร้างโบสถ์และศาลาการเปรียญ พระมหาพุ่มมาดูแลและให้ความช่วยเหลือ โดยจัดหาเงินทุนตลอดจนการวางแผนจัดงานเพื่อหาเงินทุนมาก่อสร้างด้วยทุกครั้ง ดังนั้นคุณความดีของท่านที่ช่วยเหลือในการสร้างพระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ จึงเป็นที่รักกันอย่างแพร่หลายในหมู่บ้าน และพวกชาวบ้านจึงพากันนึกวางแผนอะไรก็ตามที่ ถ้าได้พระมหาพุ่มมาช่วยเหลือในการดำเนินงานแล้วย่อมสำเร็จด้วยดีทุกครั้ง

๒. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน

เนื่องจากการพัฒนาวัดได้ผล และวัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ชาวบ้านมีความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและถือว่าวัดในชุมชนวังไผ่และชุมชนตะเภาต่างก็มีบุญเพียงวัดเดียวเท่านั้น ชาวบ้านต่างได้รับประโยชน์จากวัดร่วมกัน วัดเป็นที่รวมจิตใจของคนทุกคนในหมู่บ้านเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จะเห็นได้จากการยอมสละแรงงานและทรัพย์สินเพื่อพัฒนาวัดกันโดยทั่วมาแล้ว การพัฒนาวัดให้เจริญก้าวหน้าเป็นผลงานที่ชาวบ้านทุกคนยอมรับร่วมกัน ดังนั้นชาวบ้านจึงมีความศรัทธาเชื่อถือ เมื่อพระสงฆ์เจ้าอาวาสจะทำการพัฒนาชุมชนก็สามารถเป็นผู้นำและชักชวนชาวบ้านให้เห็นประโยชน์กับการพัฒนาชุมชนและจะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านและผู้นำที่เชื่อถือศรัทธาได้

เป็นอย่างนี้ เนื่องจากในชุมชนหนึ่ง ๆ ชาวบ้านจะมีความคิดเห็น ความเชื่อถือ ระเบียบ
ประเพณีแบบเดียวกัน การประพฤติปฏิบัติย่อมมีลักษณะเหมือนกัน

ในปัจจุบันนี้เป็นที่ประจักษ์ว่าการพัฒนาประเทศเป็นนโยบายอันสำคัญที่ทางบ้านเมือง
กำลังเร่งรัดจัดทำอยู่ การดำเนินงานอันสำคัญเรื่องนี้จะบรรลุผลสมบูรณ์ประสงค์ใดด้วยก็ จำต้อง
อาศัยความร่วมมือจากสถาบันที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย คณะสงฆ์ก็เป็นสถาบันหนึ่งที่ดำรงอยู่กับ
ชาติไทยมานานและได้บำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือและส่งเสริมความเจริญของชาติในกิจการ
อันชอบด้วยพระธรรมวินัยตลอดมา แม้ในปัจจุบันนี้หากพระสงฆ์ได้รับความรู้อันเป็นเครื่องมือ
พอเพียง มีโอกาสได้รับทราบและเข้าใจการดำเนินงานของฝ่ายบ้านเมืองอย่างชัดเจนแล้ว
การร่วมมือช่วยเหลือกันในการพัฒนาที่จะสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น ด้วยการคำนึงถึงเหตุผลและความ
จำเป็นดังกล่าวมานี้ มหาวิทยาลัยสงฆ์ คือ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหามกุฏราช
วิทยาลัย จึงได้ร่วมมือกันก่อตั้ง โครงการอบรมพระภิกษุ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นขึ้นเมื่อ
พ.ศ. ๒๕๐๘ (๕) โครงการนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระสงฆ์มีส่วนช่วยในการพัฒนาชนบท และ
สามารถปฏิบัติงานส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นได้โดยมีหลักวิชาพอสมควร นับแต่เริ่มโครงการ
นี้มาก็ได้อบรมพระสงฆ์และส่งกลับไปยังภูมิลำเนาของตน ปรากฏว่าพระสงฆ์ที่ได้รับการ
อบรมช่วยบำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชนต่าง ๆ เป็นอย่างมาก นอกจากนั้นทางรัฐบาลและคณะ
สงฆ์ยังมีนโยบายสอดคล้องกันในการที่จะอบรมพระสงฆ์ให้เป็นผู้นำทางด้านความคิดและการ
พัฒนาท้องถิ่นได้ ดังจะเห็นได้จาก การเปิดโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการพระธรรมทูต
 เป็นต้น ซึ่งเป็นโครงการที่ทางราชการสนับสนุน เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์สามารถช่วย
ในการพัฒนาประเทศ แต่จากการศึกษาของ Mulder ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในประเทศไทย
ไทย ได้กล่าวถึงเบื้องหลังแรงจูงใจในการทำบุญของคนไทยโดยทั่วไป และบทบาทของพระ
สงฆ์ที่มีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนของรัฐบาล ซึ่ง Mulder ได้เสนอข้อคิดหา

(๕) พระมหาสมชาย อากาศโร "รู้จักกับโครงการอบรมพระภิกษุเพื่อส่งเสริมการพัฒนา
ท้องถิ่น", โครงการอบรมพระภิกษุเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น (พระนคร ;
พูนส่วนจำกัดศิวัชร, ๒๕๑๖), หน้า ๑๑.

เห็นด้วยกับการที่จะให้พระสงฆ์มาอยู่เกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชนของรัฐบาล ควรจะหาผู้นำท้องถิ่นอื่น ๆ ทำหน้าที่แทนการทำงานของพระสงฆ์ ถ้าเกี่ยวข้องกับทางราชการมาก ๆ ทำให้ชาวบ้านเกิดความระแวงสงสัยในพระสงฆ์

... ไม่เพียงแต่ชื่อเสียงของพระสงฆ์เท่านั้นที่จะเสียหายจากการที่การเมืองกับศาสนามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันใกล้กันอย่างเปิดเผย แต่ชื่อเสียงของรัฐบาลก็จะเสียหายด้วย เมื่อชาวบ้านรู้ว่าสถาบันทางศาสนาได้ถูกนำมาใช้ ทำให้ไม่บริสุทธิ์โดยเจ้าหน้าที่ทางกรุงเทพ. (๖)

นอกจากนั้น Mulder ได้ให้ความเห็นต่อไปว่า

... พระไม่สมควรจะยุ่งเกี่ยวกับเรื่องการเมืองตำแหน่งทางสังคมต่อไป พระควรจะหมกมุ่นกับการทำบุญกุศล ความดี ศึกษาหาความรู้หรือเรื่องศาสนา..... (๗)

ส่วนการศึกษาในครั้งนั้นผู้ศึกษาจะพิจารณาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน ซึ่งการพัฒนานั้นพิจารณาเป็น ๒ ส่วนด้วยกัน คือ

- ก. การพัฒนาทางค่านิยม
- ข. พัฒนาทางค่านิยมจิตใจ
- ก. การพัฒนาทางค่านิยม
 - ๑. การสร้างโรงเรียน

โรงเรียนวัดฝางนี้เดิมอาศัยศาลาการเปรียญวัดฝางเรียน และมีครูสอนเพียงคนเดียวเท่านั้น ครูที่สอนเป็นพระสงฆ์ ชื่อพระภิกษุบุญ คำขำ ทำหน้าที่เป็นครูใหญ่

(๖) Mulder, J.A. Niels, Monks, Merit and Motivation. (Northern Illinois University Center for Southeast Asian Studies 197...)

(๗) เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๖.

และครูสอนหนังสือนักเรียน ต่อมาพระภิกษุบุญ คำขำ ได้ลาสิกขาบทมาเป็นฆราวาส ได้ทำ
 หน้าที่สอนหนังสือนักเรียนอย่างเดียวกัน ต่อมาภายหลังมีนักเรียนมาเรียนหนังสือเพิ่มขึ้น การ
 การเปรียญก็ทรุดโทรมลงมาก จึงคิดว่าสมควรที่จะขยับขยายสถานที่เรียนใหม่ นายบุญ คำขำ
 จึงได้ไปปรึกษาหารือกับพระศัณยานาหนุณี และศึกษาธิการจังหวัดในการปลูกสร้างอาคารเรียน
 ขึ้นใหม่ในขณะนั้น ซึ่งพระศัณยานาหนุณีและศึกษาธิการจังหวัดในขณะนั้นเห็นดีด้วย ดังนั้นพระ
 ศัณยานาหนุณี (เจ้าอาวาสวัดฝาง) นายบุญ คำขำ ครูใหญ่โรงเรียน นายแป้น หมี่หริ่ง
 (หมื่นนารตนารา) ผู้ใหญ่บ้านในขณะนั้น จึงได้ร่วมปรึกษาหารือกันเพื่อที่จะหาเงินสร้างโรง
 เรียน ครั้งแรกที่สร้างโรงเรียนนั้นทางโรงเรียนยังไม่มีที่ดินและเงินที่จะสร้างอาคารเรียน
 เลย พระศัณยานาหนุณีเจ้าอาวาสวัดฝางจึงร่วมมือกับครูใหญ่และผู้ใหญ่บ้านช่วยกันหาเงินทุนก่อสร้าง
 สร้างโรงเรียนโดยบอกบุญ กับชาวบ้านในชุมชนนี้ พร้อมกับนั้นพระศัณยานาหนุณีก็บอกบุญกับชาว
 บ้านให้ช่วยกันอุทิศที่ดินเพื่อสร้างโรงเรียนขึ้นในชุมชนเพื่อความสะดวกแก่เด็กนักเรียนภายใน
 ชุมชนที่จะไม่ต้องเดินทางไปเรียนที่โรงเรียนอื่น เพราะอยู่ไกลและการเดินทางไม่สะดวก
 การที่พระสงฆ์และผู้นำในชุมชนร่วมมือกันบอกบุญแก่ชาวบ้านทำให้ชาวบ้านอุทิศที่ดินให้สร้าง
 โรงเรียน ที่ดินเหล่านี้ได้จาก นายไหล คงเตา นายมัน กัดินมาก นายมล พุกเขียว และ
 จากพระศัณยานาหนุณี เจ้าอาวาสวัดฝางคิดเป็นที่ดินประมาณ ๕๕ ไร่เศษ ปัจจุบันเหลือประมาณ
 ๓๐ ไร่เศษ ** เพราะถูกคลองส่งน้ำสาย ๒ แอ่งต้องกรมชลประทานผ่านเนื้อที่ (๕) และยังมี
 โฉนดเงินจากชาวบ้านสมทบอีกเป็นเงินถึง ๗๐๐ บาทถ้วน ขอเงินงบประมาณจากกระทรวง
 ศึกษาธิการได้เงินสมทบอีก ๕๐๐ บาท รวมเป็น ๑,๒๐๐ บาท เงินจำนวน ๗๐๐ บาท ได้จาก

** ตามความคิดเห็นของผู้ศึกษาแล้ว การสร้างโรงเรียนประชาบาลไม่จำเป็นต้องใช้ที่ดิน
 ถึง ๓๐ ไร่ ประมาณ ๕ - ๑๐ ไร่ก็มากพอแล้วที่เหลืออยู่น่าจะเป็นที่ของวัด เพื่อทาง
 วัดจะได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินนั้นเพื่อขยายอาณาเขตวัดหรือหาผลประโยชน์จากที่ดินโดย
 ให้ชาวบ้านเช่าทำนา เพื่อนำรายได้มาทำนุบำรุงวัด ที่ดินที่เป็นของโรงเรียนวัดฝางที่
 ทางโรงเรียนและทางวัดมีเรื่องฟ้องกันถึงศาลนั้น เมื่อพิจารณาดูกันถึงทัศนคติค่านิยมต่าง ๆ
 ในเรื่องการทำบุญแล้ว ที่ดินนั้นน่าจะเป็นของวัดมากกว่าเพราะพวกชาวบ้านยึดถือใบ
 การทำบุญด้วยอนุมัติเจตนาจะถวายที่ดินให้เป็นที่ของวัดมากกว่าของโรงเรียน

(๕) สมุดหมายเหตุรายวัน ร.ร. วัดฝาง

ชาวบ้านอุทิศเงินให้แล้วอีกส่วนยังได้จากคนที่ชาวบ้านอุทิศข้าวเปลือกให้กับทางวัดคนละเล็กคนละน้อย ทางวัดจึงนำข้าวเปลือกไปขายเอาเงินมาสมทบกับที่ชาวบ้านทำบุญ เมื่อนำมาสมทบกับที่ทางราชการให้ก็สามารถสร้างอาคารเรียนได้ การก่อสร้างโคกอาศัยแรงงานจากพวกชาวบ้านช่วยกันขุดหลุม ยกเสา ผู้ใหญ่บ้าน (หมื่นนารदनารา) และช่างไม้คนอื่นในหมู่บ้านได้ร่วมมือกันก่อสร้างโรงเรียนโดยไม้คอกคางจางแรงงานแต่อย่างใด เมื่อสร้างเสร็จก็ใช้เป็นสถานที่เรียนตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

โรงเรียนวัดคูตะเภาเดิมอาศัยศาลาการเปรียญของวัดเป็นที่ศึกษาเล่าเรียน ต่อมาเมื่อพระมหาพุกโตมาเป็นเจ้าอาวาส เห็นความจำเป็นที่จะต้องมีขยายที่เรียนเสียใหม่ เพราะที่ศาลาการเปรียญนั้นคับแคบ และไม่สะดวกแก่การสอนเด็กเป็นจำนวนมาก โรงเรียนควรจะมีสถานที่สอนหนังสือเด็กโดยเฉพาะ จะโคขยายชั้นและห้องเรียนเพิ่มอันใดอีก จึงนำความคิดนี้ไปปรึกษากับครูใหญ่โรงเรียนวัดคูตะเภา ซึ่งขณะนั้นนายเสถียร ชรรมชัย ดำรงตำแหน่งครูใหญ่อยู่ ซึ่งก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน เห็นความจำเป็นที่จะต้องสร้างโรงเรียนขึ้น ดังนั้นพระมหาพุก พระปลัดป้อ และครูใหญ่จึงได้นำเรื่องการศึกษาของเด็ก ๆ มาปรึกษากับผู้นำคนอื่น ๆ ของชุมชนซึ่งต่างก็มีความคิดเห็นแบบเดียวกัน พระมหาพุกและผู้นำคนอื่น ๆ จึงประกาศให้ชาวบ้านมาประชุมรวมกันที่ศาลาการเปรียญ และอธิบายถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างโรงเรียนก็เพื่อต้องการจะขยายที่เรียนและชั้นเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อให้เด็กที่เรียนจบประถมศึกษาตอนต้น ไม่ต้องไปศึกษาต่อที่ชุมชนอื่นซึ่งอยู่ไกลการเดินทางไปศึกษาลำบากและเสียเวลาในการเดินทางมากกว่า ถ้าจะสร้างโรงเรียนขึ้นที่ชุมชนคูตะเภาจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากกว่า เมื่อชาวบ้านพิจารณาแล้วต่างก็เห็นว่าเป็นประโยชน์ตามที่พระมหาพุกแนะนำ เมื่อชาวบ้านมีความเห็นพ้องควายนแล้ว พระมหาพุกก็บอกว่าการที่จะสร้างโรงเรียนขึ้นมาได้นั้นยังขาดเงินทุนที่จะสร้างอาคารเรียนและที่ดินที่จะสร้างโรงเรียนจะต้องขอความร่วมมือจากพวกชาวบ้านในชุมชนนี้เสียสละเงินคนละเล็กคนละน้อย ส่วนที่ดินนั้นพระมหาพุกบอกว่าการประชุมของพระสงฆ์ในวัดคงความเห็นร่วมกันว่าควรจะได้ที่ดินของวัดที่ชาวบ้านอุทิศมาเพื่อให้สร้างวัดเป็นที่สร้างโรงเรียน ทางวัดยกที่ให้เป็นที่สร้างโรงเรียนประมาณ

๑๐ ไรเศษ (๕) โรงเรียนที่สร้างนี้ชาวบ้านออกทุนสร้างโรงเรียนสมทบกับทางราชการที่ช่วยเหลือคนละครึ่ง ส่วนค่าแรงในการสร้างโรงเรียนไม่ต้องเสียค่าจ้าง เพราะพระสงฆ์ช่วยควบคุมดูแลการก่อสร้าง ส่วนชาวบ้านช่วยในค่านางงานจนกระทั่งสร้างโรงเรียนจนแล้วเสร็จจึงย้ายที่เรียนจากศาลาการเปรียญ ไปเรียนที่โรงเรียนใหม่แทน และชื่อโรงเรียนก็ตั้งตามชื่อวัด คือ "โรงเรียนวัดคูตะเกา"

พระมหาพูนนอกจากเห็นความสำคัญของการศึกษาในชุมชนคูตะเกาแล้วยังช่วยเหลือชุมชนใกล้เคียงใหม่โรงเรียนประจำชุมชนของตนเองด้วย เพราะเห็นความจำเป็นของการศึกษา ถ้ามีโรงเรียนอยู่ภายในชุมชนของตนเองแล้วชาวบ้านจะสนับสนุนบุคลากรของตนให้เล่าเรียนมากขึ้นเพราะการเดินทางสะดวก เด็กไม่ต้องไปเรียนที่อื่นซึ่งอยู่ไกลกว่า และการเดินทางไปศึกษาก็ลำบาก เมื่อพระมณฑพูนมีโอกาสไปยังชุมชนคอนแตง ทาฮู และทางแขวงจึงพุดแนะนำผู้นำชาวบ้านให้เห็นความสำคัญของการศึกษา คั้งนั้นผู้นำในชุมชนคอนแตง ชุมชนทาฮู และทางแขวง จึงมาขอความร่วมมือจากพระมหาพูนให้ช่วยเหลือในการสร้างโรงเรียนด้วย เพราะชาวบ้านมีความเคารพศรัทธาพระมหาพูนมาก ถ้าท่านไปพุดขอความร่วมมือจากชาวบ้าน อธิบายเหตุผลให้ชาวบ้านฟังแล้วชาวบ้านยอมให้ความร่วมมือด้วยดี คั้งนั้นพระมหาพูนจึงได้ช่วยเหลือผู้นำเหล่านั้นในการบอกบุญกับชาวบ้านให้ร่วมมือกันสร้างโรงเรียน โดยสละทรัพย์และที่ดินตลอดจนแรงงานในการก่อสร้างซึ่งชาวบ้านทางก็ยินดีสนับสนุน โรงเรียนต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเหล่านั้นได้อาศัยพระนองชายของพระมหาพูน (นายรักษ์ เข็มศักดิ์) ซึ่งเป็นช่างก่อสร้างที่มีฝีมือช่วยเหลือในการก่อสร้างไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนทางแขวง โรงเรียนทาฮู โรงเรียนหนองตากถน โรงเรียนทางน้ำสาคร ซึ่งโรงเรียนเหล่านั้นสร้างเสร็จด้วยกำลังทรัพย์ของชาวบ้านสมทบกับทางราชการคนละครึ่ง และชาวบ้านอุทิศที่ดินให้ ส่วนการก่อสร้างพระมหาพูนและพระสงฆ์ซึ่งเป็นนองชายช่วยควบคุมการก่อสร้างจนแล้วเสร็จ ภายหลังเมื่อพระสงฆ์ของราชของพระมหาพูนลาสิกขาบทแล้วก็ได้สร้างโรงเรียนขึ้นในชุมชนทาฮูขึ้นอีกโรงเรียนหนึ่ง

(๕) สัมภาษณ์พระมหาพูน

สัมภาษณ์นายเสถียร ธรรมชัย อดีตครูใหญ่ ร.ร. วัดคูตะเกา, ครูใหญ่ ร.ร. วัดทางน้ำสาคร, และไวยาวัจจกรวัดคูตะเกา

โดยออกเงินคนละครั้งกับผู้ใหญ่คง (ไม่ว่าบรณามสกุล) และชาวบ้านออกสมทบบางส่วนด้วย
โรงเรียนจึงได้ชื่อตามผู้บริจาคเงินสร้างโรงเรียนว่า "โรงเรียนคงรักนะ"

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพระมหาพุทธโศภิตมีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาทางด้านการศึกษา
ไม่เฉพาะแต่ชุมชนอุทตะเกาเท่านั้น ยังช่วยเหลือชุมชนใกล้เคียงให้มีความเจริญทางการ
ศึกษาแบบเดียวกับชุมชนอุทตะเกา ดังนั้นจะเห็นได้จากการช่วยเหลือในการรักษาชาวบ้านในชุม
ชนหนองตาตุน ทางแขวง ทางน้ำสาคร และชุมชนท่าอุ ไ้ความช่วยเหลือทั้งทรัพย์สิน
แรงกายและที่ดินในการก่อสร้างโรงเรียน นอกจากนี้ในด้านการก่อสร้างก็ได้พระสงฆ์ของ
ชายซึ่งมีความชำนาญทางการก่อสร้างช่วยเหลือในการก่อสร้างโรงเรียนต่าง ๆ เหล่านี้
ตลอดจนสำเร็จด้วยดี

๒. การสร้างถนน

ถนนในชุมชนวังไผ่ทั้งหมดมีลักษณะเป็นแบบคันดินเล็ก ๆ แบบคันนาทั้งนั้น เพิ่ง
มาเมื่อถนนลูกรังใช้โดยสมัยอาจารย์สีนวลเป็นเจ้าของ เพราะท่านเห็นว่าถนนแบบคันนา
นั้นเมื่อถึงฤดูฝนน้ำท่วมคันดินที่ทำเป็นถนนทำให้การเดินทางไปติดขัดข้างนอกลำบาก และชาว
บ้านมาทำบุญวัดไม่สะดวก ดังนั้นอาจารย์สีนวลจึงปรึกษากับชาวบ้านถึงความจำเป็นที่จะต้อง
มีถนนสร้างเขาวัด ถ้าสร้างถนนสายนี้แล้วชาวบ้านจะสะดวก ในการคมนาคมติดต่อกับภายนอก
และไปทำบุญวัด แต่ทางวัดยังขาดแรงงานและทุนทรัพย์ในการสร้างถนน จำต้องขอความ
ร่วมมือจากชาวบ้านส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งอาจารย์สีนวลจะไปขอความร่วมมือจากทางราชการ
โดยเฉพาะพวกชลประทานซึ่งขณะนั้นกำลังสร้างถนนหนทางวัด ให้มาช่วยเหลือในการทำงาน
เมื่อปรึกษาหารือกันแล้ว ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยดังนั้นภายในชุมชนผู้ใหญ่แลจึงจัดการในการ
ขอแรงงานจากพวกชาวบ้าน คณะกรรมการวัดและผู้นำคนอื่น ๆ ก็ช่วยกันออกเงินกับชาวบ้านขอ
ทุนทรัพย์ในการจะไปซื้อดินลูกรังมาทำถนน ซึ่งชาวบ้านก็ช่วยเหลือด้วยดี ส่วนอาจารย์สีนวล
ก็ติดต่อกับพวกชลประทานขอที่ดินลูกรังและขอรถไถมาปรับพื้นที่ดินซึ่งทางชลประทานก็ให้ความ
ช่วยเหลือเป็นอย่างดี โดยให้รถไถมาปรับพื้นที่ ทำคันถนนและยังได้สมทบดินลูกรังส่วนหนึ่งกับ
พวกชาวบ้านให้วัด เมื่อได้ดินลูกรังมาพร้อมกับความต้องการแล้ว พวกชาวบ้านก็ช่วยกันคันดินทำ

ถนนจนเสร็จเรียบร้อย นับเป็นถนนลูกรังสายแรกที่มียู่ภายในชุมชนวงไม่ เมื่อมีถนนลูกรัง
สายนี้ทำให้ชาวบ้านสะดวกสบายในการออกไปติดต่อกับคนของออกไปขายนอกชุมชนมากขึ้น

ต่อมาในสมัยอาจารย์มนตรีชัยได้เป็นเจ้าของาวาสวัด เห็นความจำเป็นที่จะต้องสร้าง
ถนนขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ชาวบ้านในการไปติดต่อกับภายนอกมากขึ้น เพราะถนน
ที่มีอยู่เดิม ๑ สายนั้นไม่พอกับความต้องการ จึงมีความคิดที่จะสร้างถนนผ่านหน้าวัดเลยไป
ติดต่อกับถนนทางหลวงสายชลประทาน โดยถนนสายนี้จะขยายจากถนนแบบคันดินนี้ให้กว้างออกไป
ไปจากเดิมอีก ๑ เมตร กลายเป็นถนนกว้าง ๑.๕๐ เมตร อาจารย์มนตรีชัยจึงนำความคิดนี้
ไปปรึกษากับมหาเสถียร โสภณวรคาม ผู้ทรงคุณวุฒิของกรมการสภาตำบลเห็นดีด้วย เพราะ
ถ้าสร้างถนนสายนี้แล้วจะทำให้ชาวบ้านมีความสะดวกในการขนส่งของและติดต่อกับภายนอก
สะดวกมากขึ้นกว่าเดิม และมหาเสถียร โสภณวรคามขอว่าจะพยายามขอเงินจากสภาตำบล
มาช่วยเหลือในการสร้างถนนส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งให้อาจารย์มนตรีชัยบอกญาติกับชาวบ้านนำเงิน
มาสมทบกับทางราชการ เมื่อมีผู้นำในชุมชนเห็นดีด้วยอาจารย์มนตรีชัยจึงได้นำความคิดนี้ไปปรึก
ษากับชาวบ้านและขอความคิดเห็นจากชาวบ้านว่าสมควรจะสร้างขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชน
และชาวบ้านทุกคนได้ประโยชน์จากการสร้างถนนนี้ร่วมกัน ผลของการปรึกษาหารือกับชาว
บ้านในชุมชนต่างเห็นดีด้วย และกะโครงการเอาไว้วว่า ถนนนี้จะเริ่มสร้างเมื่อใดงบประมาณ
ช่วยเหลือจากทางราชการ และส่วนที่เหลือพวกชาวบ้านจะสละเงินคนละเล็กคนละน้อยช่วย
สมทบในการสร้างถนนจนกว่าจะแล้วเสร็จ ซึ่งขณะนี้ทางกรมการสภาตำบลต่างพยายามที่จะ
ของงบประมาณส่วนหนึ่งจากสภาตำบลอยู่

ในชุมชนอุตะเถา การสร้างถนนให้ชุมชนเป็นความคิดของพระมหาพุดและพระปลัดป้อ
ที่มีความคิดเห็นรวมกันว่าภายในชุมชนอุตะเถายังขาดถนนที่จะอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
ในการไปติดต่อกับภายนอก เพราะถนนเป็นคันดินเล็ก ๆ เมื่อถึงฤดูฝนก็เป็นหลุมเป็นบ่อทำให้
การเดินทางได้รับความลำบากในการที่จะไปติดต่อกับชุมชนอื่น ๆ ดังนั้นพระมหาพุดซึ่งได้นำ
ความคิดนี้ไปปรึกษากับพวกผู้นำในชุมชนและผู้ใหญ่สง่า แก้วประสูติ ซึ่งต่างก็ลงความเห็นว
าสมควรที่จะสร้างถนนลูกรังเข้ามาภายในชุมชนอุตะเถา ดังนั้นทางวัดจึงขอความเห็นจากชาว
บ้าน เมื่อชาวบ้านเห็นพ้องด้วยจึงได้ออกบุญญาติกับชาวบ้านให้รวมมือกันสร้างถนน นอกจากนั้นที่คิด

ในการสร้างถนนนั้นพระปลัดพ่อโตไปขอความร่วมมือจากพวกชาวบ้านซึ่งเป็นที่อาศัยของ
 ธานีให้ช่วยเหลือโดยสละที่ดินให้ทำทางวัดเพื่อสร้างถนน ใ้เป็นประโยชน์ร่วมกันระหว่าง
 ทางวัดกับพวกชาวบ้าน ถนนสายนี้สร้างจากวัดออกไปบรรจบกับถนนสายเอเชีย เป็นถนน
 ลูกรังยาวประมาณ ๘๐๐ เมตร ซึ่งชาวบ้านและพระสงฆ์ร่วมมือกันสร้างจนแล้วเสร็จ ต่อมา
 ทางราชการให้ความช่วยเหลือโดยลาค่างให้ ถนนสายนี้จึงลาค่างตลอดสาย ทำให้พวก
 ชาวบ้านในชุมชนมีความสะดวกสบายในการไปติดต่อกับชุมชนอื่นมากขึ้น

ต่อมาผู้ใหญ่สง่า แก้วประสูติ ได้รับงบประมาณจากทางราชการให้สร้างถนน
 ลูกรัง ๑ สาย เพื่อจะติดต่อกับชุมชนทางน้ำสาคร และทำคู ใ้สะดวกแก่เงินทุนที่จะสร้าง
 ถนนนั้นไม่สามารถจะสร้างถนนได้ตลอดหมดทั้งสาย จึงไปขอความร่วมมือจากพระมหาพุทธให้
 ช่วยเหลือออกบุญกับพวกชาวบ้าน และให้ชาวบ้านช่วยเหลือในค่านแรงกายในการทำถนนด้วย
 ซึ่งชาวบ้านก็ยินดีร่วมมือกับพระมหาพุทธ สละเงินและแรงกายช่วยเหลือในการสร้างถนนสายที่
 ผ่านหน้าวัดไปยังชุมชนทางน้ำสาครและชุมชนพาลูน่าแล้วเสร็จ ต่อมาถนนสายนี้ชาววัดก็ได้รับ
 ความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ทางพัฒนากรให้ลูกรังและชาวบ้านออกแรงในการซ่อมแซมถนน
 จนอยู่ในสภาพที่คั่งเดิม

ดังนั้นในชุมชนวังไผ่และชุมชนอุตะเภาเราจะเห็นได้ว่า พระสงฆ์ในชุมชนทั้งสอง
 มีความคิดริเริ่มในการทำประโยชน์ให้ชุมชนเหมือนกัน และได้รับความร่วมมือจากผู้นำและ
 ชาวบ้านเป็นอย่างดีทั้งในค่านแรงกายและทุนทรัพย์ แต่ในชุมชนอุตะเภาการทำงานต่าง ๆ
 ถ้าพระสงฆ์เจ้าอาวาสวัดมีความเห็นว่าเป็นสิ่งดีแล้วทั้งผู้นำและผู้อาวุโสในชุมชนต่างก็มีความ
 เห็นว่าดีตามไปด้วย ไม่มีใครขัดแย้งความคิดของท่าน ถ้าเจ้าอาวาสวัดไม่เห็นด้วย ชาวบ้าน
 ก็จะไม่คอยให้ความร่วมมือดังนั้นการทำงานทุกอย่างถ้าเจ้าอาวาสวัดเห็นด้วยแล้วงานต่าง ๆ
 สำเร็จทุกครั้ง ส่วนชุมชนวังไผ่ชาวบ้านให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการทำงานที่เป็นประ
 โยชน์ต่อวัดและชุมชน ถึงแม้ว่างานบางอย่างจะเกิดขึ้นจากความคิดของผู้นำคนอื่น เมื่อมาขอ
 ความร่วมมือจากชาวบ้าน ถ้าชาวบ้านเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและพวกชาวบ้านส่วนใหญ่
 แล้วก็จะให้ความร่วมมือด้วยดีทั้งนั้น ไม่ว่าความคิดริเริ่มนั้นจะเป็นของเจ้าอาวาสวัดหรือของผู้นำ
 คนอื่น ๆ ในชุมชน

๓. ไฟฟ้า

ในชุมชนวังไผ่ไม่มีไฟฟ้า เพิ่งจะมีโครงการขอไฟฟ้าเข้ามาใช้ภายในชุมชนสมัย
 อาจารย์สั่นวลเป็นเจ้าอาวาสวัด เนื่องจากอาจารย์สั่นวลมีความเห็นว่าถ้ามีไฟฟ้าใช้แล้ว
 ชาวบ้านและทางวัดจะมีความสะดวกสบายในการทำงานต่าง ๆ จึงได้นำความคิดริเริ่มเรื่อง
 การขอไฟฟ้ามาใช้ในชุมชนนี้มาปรึกษากับมหาโสภณ วรรณ กำนันเหม็ง ผู้ใหญ่แล ทางมี
 ความเห็นว่าจะขอไฟฟ้าเข้ามาใช้ แต่ยังมีขาดทุนทรัพย์ในการที่จะก่อสร้างไฟฟ้าและ
 อุปกรณ์ทั้งจำเป็นในการขอไฟฟ้า ดังนั้นทางวัดจึงนำความคิดนี้ไปปรึกษากับชาวบ้านซึ่งต่างก็มี
 ความเห็นคัดค้าน แต่การขอไฟฟ้าเข้ามาใช้ภายในชุมชนต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก แต่ละครัว
 เรือนที่ขอจะขอแจกจ่ายอุปกรณ์ในการเดินไฟฟ้าเข้าไปในชุมชนต่อครัวเรือนสูง ดังนั้นผู้
 ฐานะดีกว่าคนอื่น ในชุมชนและเห็นความจำเป็นของการใช้ไฟฟ้า ก็รวมตัวกันขอไฟฟ้าเข้ามา
 ใช้โดยมีมหาโสภณ วรรณ เป็นผู้ดำเนินการคิดขอไฟฟ้าและรวบรวมรายชื่อ
 ผู้ต้องการใช้ไฟฟ้า เมื่อมีไฟฟ้าใช้ชาวบ้านก็ช่วยกันสละเงินเพื่อขอไฟฟ้าเข้าไปใช้ในวัด และ
 ช่วยออกเงินค่าไฟฟ้าให้กับทางวัด เวลามีงานวัดหรือการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่วัด
 ชาวบ้านก็ได้รับความสะดวกในเวลาว่างคั่นขณะที่ทำงานให้วัดมาก นอกจากนั้นชาวบ้านยัง
 ช่วยกันสละเงินซื้อเครื่องขยายเสียงให้กับทางวัดเพื่อความสะดวกแก่พระสงฆ์ในการประกาศ
 หรือขอความร่วมมือจากชาวบ้านในการมาประชุมทั่วที่จะได้ยินอย่างทั่วถึง และเป็นประโยชน์
 ต่อทางราชการในการใช้เครื่องขยายเสียงพูดแจ้ให้ชาวบ้านเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ที่
 ทางราชการต้องการจะแจ้งให้ชาวบ้านทราบในที่ประชุม ในปัจจุบันนี้ชาวบ้านเริ่มเห็นความ
 จำเป็นของการใช้ไฟฟ้า ก็เริ่มขอไฟฟ้าเข้าไปใช้ภายในบ้านเรือนของตนมากขึ้นกว่าแต่ก่อน
 ซึ่งมีไม่กี่สิบหลังคาเรือนเท่านั้น

ในสมัยอาจารย์มนต์ชัยเป็นเจ้าอาวาสได้ขอไฟฟ้าไปให้โรงเรียนใช้ โดยอาจารย์
 มนต์ชัยและพระสงฆ์ในวัดช่วยขอไฟฟ้าไปให้โรงเรียน เพราะทางโรงเรียนจะได้ใช้ไฟฟ้าใน
 การสอนหนังสือนักเรียนในตอนเย็นตามโครงการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งปัจจุบันนี้ได้เปิดเรียนแล้วตั้ง
 แดงบนเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔

ส่วนในชุมชนอุตะเกา การต่อไฟฟ้าเข้าไปในชุมชนนี้พระมหาพุดและผู้ใหญ่สง่า
 แก้วประสูติ โคทำงานร่วมกันตลอดเวลาในการติดต่อขอไฟฟ้าเข้ามาใช้ครั้งแรกพระมหาพุด
 ได้นำความคิดเรื่องการขอไฟฟ้าเข้ามาใช้ในชุมชนไปปรึกษากับพระปลัดป้อ และผู้ใหญ่สง่า
 ซึ่งต่างก็เห็นดีควยวควรจะมีไฟฟ้าใช้ได้แล้ว เพราะจะทำให้ชาวบ้านมีความสะดวกสบาย
 เพิ่มขึ้น ทำให้ชุมชนเจริญขึ้น พระมหาพุดและพระปลัดป้อจึงนำความคิดเรื่องการขอไฟฟ้า
 มาปรึกษานำชาวบ้านและชาวบ้านในชุมชนให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีไฟ
 ฟ้าใช้ เมื่อชาวบ้านเห็นดีควยแล้วพระมหาพุดและผู้ใหญ่สง่า แก้วประสูติ และชาวบ้านบาง
 คนจึงเดินทางไปติดต่อกับทางราชการเพื่อขอไฟฟ้าเข้ามาใช้ในชุมชน ซึ่งการต่อไฟฟ้าเข้า
 มาใช้ในชุมชนครั้งนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ๖๐,๐๐๐ บาท ทางราชการชวยออกให้ ๓
 ส่วน ชาวบ้านร่วมกันออกสมทบกับทางวัดอีก ๑ ส่วนเป็นเงินประมาณ ๑๕,๐๐๐ บาท จึงต่อ
 ไฟฟ้าเข้ามาใช้ในชุมชนได้อย่างทั่วถึง และชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนนี้ต่างเห็นความจำเป็นใน
 การใช้ไฟฟ้าตามที่พระมหาพุดแนะนำทุกคนครัวเรือน เผลยออกเงินครัวเรือนละเท่า ๆ กัน
 ต่อไฟฟ้าเข้าไปใช้

เมื่อมีไฟฟ้าใช้ทำให้ชาวบ้านมีอุปกรณอำนวยความสะดวกในครัวเรือนเพิ่มขึ้น
 เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม เป็นต้น ชาวบ้านแต่ละครัวเรือนต่างนึกถึงความสะดวกที่ได้
 จากการมีไฟฟ้าใช้ก็เพราะเจ้าอาวาสวัดอุตะเกามีความคิดเห็น นึกถึงประโยชน์ของพวก
 ชาวบ้านทั้งนั้น จนชุมชนอุตะเกามีความเจริญขนาดนี้ได้ก็เพราะท่านมีส่วนช่วยเหลือทั้งทาง
 ทางการเงินและการกระทำตลอดเวลา จึงทำให้ชาวบ้านยิ่งเกิดความเคารพ ศรัทธา เชื่อมั่น
 ในความคิดของพระมหาพุด และพระปลัดป้อมาก เมื่อขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมใด ๆ
 จึงให้ความร่วมมืออย่างเต็มใจ

๔. โครงการศึกษาผู้ใหญ่

โครงการศึกษาผู้ใหญ่ในชุมชนวังไผ่เพิ่งเริ่มขึ้นในสมัยอาจารย์มนต์ชัยเป็น
 เจ้าอาวาสวัดปาง เนื่องจากอาจารย์มนต์ชัยเห็นว่าในชุมชนวัดปางนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่เรียน
 จบชั้นประถมศึกษาตอนต้น และที่เรียนจบแล้วอยู่ในวัยหนุ่มสาวมีจำนวนมากสมควรที่จะได้

ศึกษาเพิ่มเติมและจะได้ไม่ล้มความรู้ที่ได้เรียนมา และคนใดที่สนใจจะศึกษาต่อจะได้กลับมาเรียนใหม่และเป็นประโยชน์ต่อพระภิกษุสงฆ์ที่สนใจจะมาศึกษาเพิ่มเติม โครงการศึกษาผู้ใหญ่นี้เปิดสอนระดับประถมศึกษาปีที่ ๕ ถึงปีที่ ๗ ดังนั้นอาจารย์มนตรีจึงได้นำความคิดที่จะเปิดโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นที่โรงเรียนวัดฝางนี้ไปปรึกษากับผู้นำในคานอื่น ๆ เช่น ครูใหญ่ ผู้ทรงคุณวุฒิของหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งต่างก็เห็นดีด้วยเพราะจะได้ยกระดับการศึกษาของชาวบ้านให้เรียนสูงขึ้น จึงได้ไปติดต่อกับทางราชการ เพื่อขอจัดตั้งโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นแต่ไม่สำเร็จ ดังนั้นอาจารย์มนตรีจึงไปติดต่อกขอความร่วมมือจากมูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ขอให้มาเปิดการสอนโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ที่โรงเรียนวัดฝางนี้ ซึ่งปรากฏว่าได้รับผลสำเร็จ โดยทางมูลนิธิบูรณะชนบทตกลงใจมาเปิดสอนให้ที่โรงเรียนวัดฝาง โดยให้ครูของมูลนิธิบูรณะชนบทที่ทำการสอนโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่วัดสังฆารามมาสอน และให้ถือว่าโครงการศึกษาผู้ใหญ่ที่โรงเรียนวัดฝางนี้เป็นสาขาหนึ่งของโครงการศึกษาผู้ใหญ่โรงเรียนวัดสังฆาราม นอกจากนี้อาจารย์มนตรียังได้ขอความร่วมมือจากทางโรงเรียนในการยืมสถานที่เรียน และขอให้ครูในโรงเรียนช่วยสอนด้วย ซึ่งทางโรงเรียนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ตั้งแต่ครูใหญ่ (นางสมผิว สิงห์รอด) ตลอดจนครูน้อยในโรงเรียนมางคนที่อยู่ใกล้ชุมชนวังไผ่ต่างเสียสละเวลาในการมาช่วยสอนให้โดยไม่คิดมูลค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้นเพราะเห็นว่าโครงการที่อาจารย์มนตรีทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อชุมชนส่วนรวม จึงยินดีให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

เมื่ออาจารย์มนตรีติดต่อขอความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ได้เรียบร้อยแล้วจึงประกาศให้ชาวบ้านทราบว่าผู้ใดต้องการจะมาเรียนเพิ่มเติมระดับประถมศึกษาปีที่ ๕ ถึงประถมศึกษาปีที่ ๗ ก็ให้มาสมัครเล่าเรียนได้ทั่วถึง ซึ่งทางวัดจะเปิดรับรุ่นแรกเพียง ๓๕ คนเท่านั้น จะเปิดการเรียนภาคแรกต้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘ การศึกษาเล่าเรียนระดับ ป. ๕ ถึง ป. ๗ นี้จะใช้เวลาเรียนเพียง ๑ ปี ๖ เดือน จะเริ่มเรียนเวลา ๑๗.๐๐ น. จนถึงเวลา ๑๘.๓๐ น. ทุกวัน ตลอดระยะเวลาที่เรียนในเวลา ๑ ปี ๖ เดือนนี้จะเสียค่าเล่าเรียนการศึกษา ๑๒๐ บาท ค่าหนังสือเรียน สมุดต่าง ๆ นักเรียนไม่ต้องออกเพราะทางวัดจะออกให้จากเงินที่เสียค่าบำรุงการศึกษานั้นเอง และถ้าผู้ใดยากจนจริง ๆ ต้องการจะเรียน

หนังสือแต่ไม่มีเงิน ทางวัดจะออกเงินให้มาเรียนได้ แต่ต้องสนใจศึกษาเอาเรียนอย่างจริงจัง เมื่อเปิดสมัครเรียนปรากฏว่ามีผู้สนใจมาศึกษาเพิ่ม คิดเป็นรุ่นแรกมีจำนวนถึง ๔๕ คน เกินกว่าที่ตั้งเป้าหมายไว้ถึง ๑๓ คน แต่ทางวัดก็ให้เอาเรียนทั้งหมด และได้เปิดอบรมผู้มาเรียนรุ่นแรกกว่าจากผู้ใดมาการศึกษาที่เคนทางวัดจะมีรางวัลให้กับผู้ผลการเรียนยอดเยี่ยม ๓ คนแรกควย (๑๐)

ส่วนในชุมชนอุตะเถา เป็นชุมชนที่เปิดเป็นเขตพัฒนาชุมชน ดังนั้นโครงการศึกษาผู้ใหญ่จึงเป็นโครงการของพวกพัฒนากรที่ได้เสนอแนะขึ้นมาและตั้งโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ที่ชุมชนทางน้ำสาคร เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้มาศึกษาเอาเรียนเพิ่มเติม ซึ่งโครงการศึกษาผู้ใหญ่ที่ทางพัฒนากรได้ขอความร่วมมือไปยังพระสงฆ์เจ้าอาวาสวัดอุตะเถาให้ช่วยเหลือโดยแนะนำชาวบ้านให้เห็นความสำคัญของการศึกษาเพิ่มเติม ซึ่งเจ้าอาวาสวัดทั้งสองก็ก่อนและองค์ปัจจุบันต่างก็ให้ความสนับสนุนโครงการศึกษาผู้ใหญ่ที่ชุมชนทางน้ำสาครเป็นอย่างดี มีชาวบ้านในชุมชนอุตะเถาและชุมชนใกล้เคียง ไปศึกษาที่โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ทางน้ำสาครกันมาก พอประมาณในระยะแรก ๆ ที่เปิดการสอน

๕. การช่วยเหลือในค้ำอื่น ๆ ทางด้านการศึกษา

ในทางด้านการศึกษาปรากฏว่าพระสงฆ์ทั้งในชุมชนวังไผ่และชุมชนอุตะเถามีบทบาทในการเป็นผู้ให้ความอุปการะแก่โรงเรียนในค้ำต่าง ๆ อยู่เสมอ ไม่ว่าโรงเรียนจะซ่อมแซมกี่ครั้ง พระสงฆ์มีส่วนช่วยเหลือในการบอกบุญกับชาวบ้านให้สละทรัพย์สินช่วยเหลือเกือบทุกครั้ง เป็นผู้ชักชวนชาวบ้านให้สร้าง โต๊ะ เก้าอี้ ให้กับโรงเรียน จัดหาเงินทุนให้กับทางโรงเรียน แจกจ่ายอุปกรณ์การเรียนที่จำเป็นแก่นักเรียนในบางครั้ง นอกจากนี้ยังแจกเครื่องเขียนให้กับนักเรียนในบางโอกาสด้วย ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนทุกครั้งที่ทางโรงเรียนมาขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

- (๑๐) สัมภาษณ์ อาจารย์มนต์ชัย เจ้าอาวาสวัดฝาง
 สัมภาษณ์ อาจารย์เสวี รองเจ้าอาวาสวัดฝาง
 สัมภาษณ์ นางสมฉิว สິงห์รอด ครูใหญ่ ร.ร. วัดฝาง

๖. การสร้างสะพานข้ามลำคลองในชุมชนบ้านท่าอุ

ในชุมชนบ้านท่าอุ เนื่องจากมีลำคลองผ่านกลางชุมชน ทำให้การติดต่อภายในชุมชนเป็นไปด้วยความลำบาก เพราะต้องข้ามลำคลอง พวกผู้นำในชุมชนบ้านท่าอุจึงได้มาปรึกษากันเพื่อที่จะหาทุนสร้างสะพานข้ามลำคลอง และมีความเห็นตรงกันว่าสะพานข้ามลำคลองนี้จะสำเร็จลงด้วยศรัทธาใจพระมหาพุดมาช่วยเหลือโดยเป็นประธานในการหาเงินทุนและขอความร่วมมือจากชาวบ้าน เพราะคนในชุมชนนี้มีความศรัทธา เชื่อถือ ในการทำงานของพระมหาพุด และการพนันถือความสามารถของท่านที่สามารถสร้างสิ่งต่าง ๆ ให้ชุมชนอุตะเกาได้ ดังนั้นพวกผู้นำในชุมชนบ้านท่าอุจึงได้มาขอความร่วมมือจากพระมหาพุดให้ท่านช่วยเหลือในการก่อสร้าง ซึ่งพระมหาพุดก็ยินดีให้ความร่วมมือในการที่จะหาทุนทรัพย์ช่วยเหลือในการสร้างสะพานข้ามลำคลอง พระมหาพุดได้ทำการบอกบุญกับพวกชาวบ้านในชุมชนบ้านท่าอุและอุตะเกา ขอทุนทรัพย์และแรงงานในการสร้างสะพาน ซึ่งชาวบ้านต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ทุนทรัพย์ในการสร้างสะพานไม่พอ ดังนั้นท่านและผู้นำในชุมชนจึงขอความช่วยเหลือจากทางราชการ ได้เงินมาสมทบจึงทำให้การสร้างสะพานข้ามลำคลองสำเร็จลงได้ สะพานที่สร้างเสร็จนี้ทำให้ชาวบ้านในชุมชนบ้านท่าอุ ชุมชนอุตะเกาและชุมชนอื่น ๆ มีการติดต่อและไปมาหากันสะดวกกว่าเดิม

ดังนั้นจะเห็นว่าพระมหาพุดไม่ได้นิ่งนอนใจและบทบาทในการพัฒนาความเจริญให้เฉพาะชุมชนอุตะเกาเท่านั้นแต่ยังช่วยพัฒนาชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงด้วย

(ข) การพัฒนาทางด้านจิตใจ

ในชุมชนวังไผ่และชุมชนอุตะเกาพระสงฆ์มีบทบาทช่วยเหลือในการปลูกฝังทัศนคติ ศรัทธา และนำประชาชนใหม่มาทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รู้จักช่วยเหลือและมีความเสียสละทั้งร่างกายและเงินในการพัฒนาชุมชน รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนเองเป็นแบบอย่างที่ดีของชาวบ้าน ช่วยเหลือแนะนำความรู้อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ให้ชาวบ้านนำไปประพฤติปฏิบัติตาม ให้ความช่วยเหลือและเป็นพี่เลี้ยงแก่ชาวบ้านในชุมชนทั้งทางโลกและทางธรรม เป็น

ผู้นำในด้านความคิดและให้ความมั่นใจในการประกอบการงานต่าง ๆ แก่ชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีความมั่นใจทำงานเต็มความสามารถของตนที่มีอยู่จนประสบผลสำเร็จ ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าพระสงฆ์หรืออาจจะเป็นผู้นำคนอื่นก็ได้หมั่นพยายามในการพัฒนาทางด้านจิตใจดังนี้ คือ

๑. โครงการอบรมเยาวชนชายหญิง

โครงการอบรมเยาวชนชายหญิง ภายในชุมชนวังไผ่เริ่มมีในสมัยของอาจารย์มนต์ชัยเป็นเจ้าอาวาสวัด สาเหตุของการที่จะเกิดโครงการอบรมเยาวชนชายหญิงขึ้นมานั้น เนื่องจากอาจารย์มนต์ชัยได้สังเกตเห็นว่า ในกลุ่มวัยรุ่นนั้นมีการแย่งแย่งกันออกเป็นหลายพวก แต่ละพวกก็พยายามครองความเป็นใหญ่ของตัวเองเอาไว้ เมื่อต่างมาพบเห็นกับเมื่อไรเป็นต้องมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกันอยู่เสมอ พวกผู้นำและผู้อาวุโสพยายามวากลาถกเตือนก็ไม่ค่อยจะเชื่อฟัง มักจะมีเรื่องทะเลาะกันอยู่เสมอ จนพวกผู้ใหญ่เกิดความรำคาญในความเกเรของวัยรุ่นเหล่านั้น ดังนั้นอาจารย์มนต์ชัยจึงพิจารณาเห็นว่าควรจะหาทางให้วัยรุ่นเหล่านั้นเลิกประพฤติเกเรทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน แต่การจะเปิดอบรมพวกวัยรุ่นเหล่านั้นจะเปิดอบรมโดยตรงไม่ได้ ในครั้งแรกเพราะพวกนี้จะไม่ยอมรับการอบรมและจะต้องหลีกเลี่ยงไม่ให้ความร่วมมือ การจัดตั้งโครงการอบรมเยาวชนนี้ท่านตั้งขึ้นเพราะต้องการจะให้เยาวชนวัยรุ่นเหล่านั้นได้รับความรู้เพิ่มเติม รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เลิกทะเลาะ หันมาให้ความร่วมมือกันในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รู้จักรวมกลุ่มและมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน

ครั้งแรกของการเปิดอบรมโครงการนี้ อาจารย์มนต์ชัยเปิดเป็นโครงการคณะกรรมการวัดรุ่นหนุ่มสาว อาจารย์มนต์ชัยได้ออกไปทูลชวนว่าต้องการจะให้พวกผู้ใหญ่วัยรุ่นในชุมชนมาเป็นคณะกรรมการวัดอีกพวกหนึ่ง เพื่อจะได้แบ่งเบาภาระการทำงานของวัดจากกรรมการวัดรุ่นอาวุโสเมื่อมีกิจกรรมหรืองานที่วัดคอย ๆ จะได้ช่วยเหลือพวกกรรมการวัดรุ่นอาวุโสในการทำงานต่าง ๆ ได้ การอบรมนี้จะทำปีละครั้งระหว่างเช้าพรรษา เพราะเป็นระยะว่างจากการทำนาและจะอบรมเฉพาะตอนเย็นวันละ ๑ ชั่วโมงถึง ๒ ชั่วโมงเท่านั้น การอบรมระยะแรก ๆ มีคนมารับการอบรมเพียงเล็กน้อย ต่อมาพวกผู้ใหญ่เหล่านั้นก็ไปชวน

เพื่อน ๆ ของพวกตนมารับการอบรมเรื่องต่าง ๆ ทั่วทั้งเพิ่มจำนวนมากขึ้น ดังนั้นจึงทำให้พวกวิทยุณูสายทั้งที่มีความประพฤติและไมศักร่างเริ่มสนใจและมาขอสมัคร เป็นกรรมการวัดกับอาจารย์มนต์ชัยควย ซึ่งอาจารย์มนต์ชัยก็รับให้การอบรมควยและ เห็นว่าการใช้กรรมการวัด ผู้หญิง เป็นผู้จูงใจพวกผู้มาขอรับการสมัครควยนั้นเริ่มไคผล เพราะพวกผู้มาสมัครทำงานและขอรับการอบรมต่างตองการมีโอกาสจะพบปะและพูดคุยกับพวกผู้หญิงควย

การอบรมในระยะแรก ๆ ทางวัดไครับความรวมนือจากทางโรงเรียน โดยครูให้โรงเรียนไคสละเวลามาให้การอบรมเขาวชนชายหญิงเหล่านั้น เรื่องกิริยามารยาท การให้ความช่วยเหลือวัดเมื่อมีงานโดยสอนมารยาท เรื่องการต้อนรับแขก การบริการเครื่องคัมและสิ่งต่าง ๆ แก่ผู้อื่น การแนะนำในเรื่องการประคัมสิ่งของต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ นอกจากนี้อาจารย์มนต์ชัย อาจารย์เสรี และพระสงฆ์อื่น ๆ ก็ให้ความรู้ในทางศาสนาและอบรมเขาวชนเหล่านี้ให้มีความสามัคคีปรองคอง เพราะอยู่ในชุมชนเดียวกัน ควรจะช่วยเหลือกัน ในระหว่างที่ทำการอบรมเขาวชนชายหญิง เหล่านั้นอาจารย์มนต์ชัยไคแต่งตั้งให้พวกที่มีความประพฤติเกเรเหล่านั้นเป็นหัวหน้ากลุ่มย่อยต่าง ๆ ให้รับผิดชอบดูแลความปลอดภัยตลอดระยะเวลาที่รับการอบรมอย่าให้เสียเรื่องทะเลาะกัน นอกจากนี้คอยดูแลติดตามผลงานที่อบรมสั่งให้ทำว่าพวกที่อยู่ในกลุ่มของตนแต่ละกลุ่มทำงานเสร็จเรียบร้อยหรือเปล่า การมอบหมายความรับผิดชอบเหล่านี้ทำให้เขาวชนเหล่านั้นเกิดความภูมิใจว่าตนเองไคได้รับความไว้วางใจ ซึ่งธรรมดาแล้วไม่มีใครไว้วางใจในตัวพวกเขาเลย จึงทำให้มีความเต็มใจในการทำงานและดูแลความสงบเรียบร้อยให้กับทางวัด ในระหว่างที่รับการอบรมก็มีการจัดกิจกรรมเพื่อความสนุกและรับประทานอาหารร่วมกันเป็นบางครั้ง จึงทำให้ผู้ที่เขามารับการอบรมมีความสนิทสนมกัน และอาจารย์มนต์ชัยไคแต่งตั้งพวกที่มารับการอบรมทั้งหมดนี้ให้เป็นกรรมการวัดช่วยเหลือวัดในการทำงานต่าง ๆ ไควาจะเป็นงานประจำปีของวัด หรืองานต้อนรับพวกที่มาทอดกฐินหรือทอดผ้าป่า จากท้องถิ่นงานต้อนรับแบบนี้หนึ่ง ๆ มีหลายครั้ง และแก่งทั้งพวกที่มีความประพฤติเกเรที่ทะเลาะหาเรื่องเวลาทำงานวัดเหล่านี้ให้เป็นผู้นำในการดูแลความปลอดภัยตลอดเวลาทั้งงานวัด โดยทางวัดให้เหรียญติดหน้าอกแสดงถึงเป็นผู้มีความสามารถช่วยเหลือความสงบตลอดเวลาทั้งงานวัด การยกย่องเช่นนี้ทำให้พวกเขาวชน

หนุ่มสาว เหล่านี้ต่างพยายามรักษาคำชมเชยเหล่านี้เอาไว้และช่วยเหลือทางวัด เป็นอย่างดี
 ทุกครั้ง เมื่อมีงานและไม่มีเรื่องเกิดขึ้นเลยตลอดระยะเวลาที่ทำงานวัด การอบรมพวก
 เยาวชนเหล่านี้ครั้งแรกมีผู้เข้ารับการอบรม ๕๐ คนเท่านั้น ต่อมาเมื่อคนเกิดความเลื่อมใส
 ศรัทธา จึงทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนประมาณ ๒๐๐ คน การอบรมเยาวชนชายหญิง
 ให้ทำประโยชน์กับชุมชนได้สำเร็จนี้ทำให้ชาวบ้านมีความเคารพและศรัทธาในการทำงานของ
 ท่านเพราะช่วยเหลือทำให้เยาวชนที่มีความประพฤติเกเร เป็นนักเลงหันกลับมาประพฤติดี
 รวมกลุ่มทำประโยชน์ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดีเมื่อทางวัดมีงานก็มาช่วยเหลืออย่างเต็มที่
 สมัยก่อนเมื่อมีงานทุกครั้งจะมีเหตุทะเลาะตีกันเสมอแต่เมื่อมีโครงการขึ้นเยาวชนเหล่านี้
 ต่างก็หันมาทำประโยชน์รวมกันในการทำงานที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสวัดให้ทุกสุดเท่า
 ที่จะทำได้

ส่วนในชุมชนอุทตะเกาโครงการอบรมเยาวชนชายหญิงแบบชุมชนวังไผ่ไม่มี พระ
 มีบทบาทเพียงเป็นผู้ให้คำแนะนำและสอนให้ประพฤติดีเท่านั้น แต่ชุมชนนี้เป็นชุมชนที่เปิดเป็น
 เขตพัฒนาชุมชน จึงมีโครงการพัฒนาเยาวชนและโครงการพัฒนาสตรีซึ่งพัฒนากร เป็นผู้ให้คำ
 แนะนำแก่เยาวชนและสตรี โครงการทั้งสองนี้เจ้าอาวาสวัดอุทตะเกาต่างให้ความสนับสนุน
 และช่วยพุดจา ชักชวนเยาวชนชายหญิงให้มาร่วมมือกับโครงการเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าพระ
 สงฆ์ไม่ใคร่มีส่วนร่วมในโครงการ อบรมเยาวชนชายหญิงโดยตรงแต่ก็มีส่วนช่วยโดยทางอ้อม
 เพราะการอบรมสั่งสอนเหล่านั้นต่อมาสอดคล้องกับโครงการที่ทางกรมพัฒนาชุมชนได้ทำไว้
 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

โครงการพัฒนาเยาวชนชุมชนอุทตะเกา

เป็นโครงการที่ทางเจ้าหน้าที่พัฒนากร เฝ้าได้จัดตั้งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนา
 เยาวชนในชนบทให้มีความรู้ ความสามารถที่จะช่วยกันพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญได้ โดยพัฒนา
 กรจะมาเป็นผู้ให้ความรู้ ความชำนาญในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ทางการเกษตร ช่างฝีมือ
 และอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน เป็นต้น นอกจากนั้นก็ส่งเสริมเยาวชนให้รู้จักรวมกันประกอบ
 กิจกรรมให้บังเกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชน ให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อ
 ชุมชนโดยมีส่วนร่วมในด้านการป้องกันและการปกครองชุมชนด้วย

โครงการพัฒนาสตรี

เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมสตรีให้มีความรู้และมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชน ตลอดจนพัฒนาการจะช่วยส่งเสริมความรู้ในทางการเกษตร อุตสาหกรรม ในครัวเรือน ซึ่งเห็นว่าเป็นประโยชน์และให้ความรู้แก่สตรีเหล่านั้น สามารถช่วยเหลือครอบครัวได้อีกแรงหนึ่งซึ่งจะทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น นอกจากนั้นก็อบรมสตรีให้ค่าให้รู้จักช่วยตนเอง มีความรู้และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ครอบครัวและท้องถิ่น ซึ่งโครงการพัฒนาสตรีนี้เจ้าหน้าที่พัฒนาการจะให้ความสนใจและติดตามผลงานอยู่เสมอ เจ้าหน้าที่พัฒนาการจะสอนและให้คำแนะนำแก่สตรีเหล่านั้นในเรื่องต่าง ๆ เช่น การปลูกผักทำสวนครัว การประกอบอาหาร หรือการตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น

ระยะเวลาการอบรมเยาวชนและสตรีเหล่านั้น พัฒนาการจะเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมจากการทำงานต่าง ๆ มาให้รับการอบรมเป็นระยะเวลาช่วงสั้น ๆ และพัฒนาการจะติดตามพบปะกับกลุ่มเยาวชนและสตรีอย่างน้อยเดือนละครั้งหรือสองครั้งเพื่อให้เยาวชนและสตรีสามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

๒. บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำในการตัดสินใจปัญหาและเป็นพี่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่ชาวบ้าน

ก. ปัญหาครอบครัว

ชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนวังไผ่เมื่อมีเรื่องเดือดร้อนเกี่ยวกับครอบครัวมัก จะปรึกษาหารือกันภายในครอบครัวของตนเอง หรือกับญาติสนิทของตนเอง นอกจากจะเป็นญาติสนิทหรือเป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยกับพระสงฆ์ก็จะไปปรึกษารื้อกับพระสงฆ์ และพระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่ส่วนใหญ่จะมาเป็นระยะเวลาสั้น ๆ ไม่นานนักจึงทำให้ความคุ้นเคยใกล้ชิดที่จะเล่าเรื่องต่าง ๆ ภายในครอบครัวจึงมีน้อยกว่าในชุมชนอุตะเกาที่ชาวบ้านเมื่อมีความเดือดร้อนหรือปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวจะปรึกษากันเองภายในครอบครัวแล้วยังจะต้องไปปรึกษากับพระมหาพุทธและพระปลัดป้อซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดอุตะเกาอีกครั้งหนึ่งว่าจะแนะนำให้ปฏิบัติ

อย่างไร ก็จะมีปฏิบัติตามที่ท่านแนะนำทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทะเลาะกันระหว่างสามภรรยา หรือทะเลาะกับเพื่อนบ้าน ท่านเจ้าอาวาสวัดคือตะเกาท์องค์ก่อนและองค์ปัจจุบัน จะช่วยวาทะถกเถียง ไกลเกลียดเรื่องราวที่ทะเลาะกัน และให้กลับคืนกันดังเดิม เมื่อท่านถึงสิ้นและแนะนำอย่างไรก็มีปฏิบัติตามทุกครั้ง สาเหตุที่ชาวบ้านมีความเคารพเชื่อถือนับถือปฏิบัติตามที่ท่านแนะนำของพระมหาพุทธและพระปลัดป้อ ก็เนื่องจากท่านบวชอยู่ในชุมชนมานานกว่า ๓๐ ปี รู้จักและคุ้นเคยกับชาวบ้านเป็นอย่างดี เพราะเคยร่วมมือกันทำงานต่าง ๆ ทั้งในด้านการพัฒนาวัดและพัฒนารชุมชน และเชื่อว่าคำแนะนำของพระมหาพุทธและพระปลัดป้อมีประโยชน์ เพราะอธิบายให้ทราบถึงสาเหตุและผลที่จะเกิดขึ้น

ข. ปัญหาในการประกอบอาชีพ

เจ้าอาวาสวัดที่ชาวบ้านมีความเคารพเชื่อถือนับถือศรัทธาไว้วางใจ เมื่อชาวบ้านมีเรื่องราวหรือเกิดปัญหาต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ เมื่อปรึกษากันเองภายในครอบครัวหรือญาติสนิทแล้วก็มักจะมาขอคำแนะนำจากเจ้าอาวาสวัดที่ตนนับถือด้วยว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นควรจะทำอย่างไร ในชุมชนวังไผ่เจ้าอาวาสวัดองค์ปัจจุบันเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์และพึ่งความรู้อันการเกษตรอยู่เสมอ จึงมีความรู้ทางด้านเกษตรเป็นอย่างดี เมื่อพูดคุยกับชาวบ้านก็สามารถแนะนำชาวบ้านเกี่ยวกับปัญหาในการประกอบอาชีพทางการเกษตรได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ชาวบ้านนับถือและมาขอคำปรึกษาจากท่าน ส่วนในชุมชนตะเกาท์พระสงฆ์อยู่ในชุมชนมานานยอมทราบปัญหาและสภาพของหมู่บ้านโดยคิดว่าที่ดินในหมู่บ้านนั้นไม่เหมาะกับการทำนา แต่เหมาะกับการทำไร่มากกว่า ก็พยายามให้กำลังใจในการทำไร่และสนับสนุนชาวบ้านในการไปซื้อที่ดินจากที่อื่น ๆ เพื่อทำไร่เพิ่มขึ้น เมื่อชาวบ้านจะไปทำไร่ยังต่างจังหวัดก็จะอวยพรให้คุณยามให้ก่อนออกเดินทางทุกครั้ง ดังนั้นเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนหรือมีปัญหาในการทำนา ทำไร่ ก็จะมาเล่าให้พระสงฆ์ที่นับถือฟังก่อนทุกครั้ง ซึ่งพระสงฆ์ก็จะแนะนำให้ทุกครั้ง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้จะมีพัฒนาการมาให้คำแนะนำในชุมชนก็ตามแต่ ชาวบ้านก็ยังยึดถือพระสงฆ์ที่ตนเองเคารพนับถือเป็นที่ปรึกษา ดังนั้นเมื่อพัฒนาการหรือทางราชการจะแนะนำสิ่งใหม่ ๆ ให้ชาวบ้านจึงต้องขอความร่วมมือจากพระสงฆ์ที่ชาวบ้านนับถือเสียก่อน ถ้าชาวบ้านทราบว่าพระสงฆ์ที่ตนนับถือก็จะให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือด้วยดี

ค. เป็นที่ปรึกษาในเรื่องทรัพย์สินการแบ่งมรดก

พระสงฆ์ในชุมชนอุตะเถาะจึงเป็นที่เคารพเชิดชอของชาวบ้าน นอกจากจะเป็นที่ปรึกษาของชาวบ้านในเรื่องครอบครัว การประกอบอาชีพและยังเป็นที่ปรึกษาของชาวบ้านในการแบ่งทรัพย์สินต่าง ๆ เช่นในเรื่องที่ดินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่จะยกให้เป็นมรดกแก่บุตรหลาน ก็จะมาปรึกษาเจ้าอาวาสวัดโดยเฉพาะพระมหาพุฒวาการจะแบ่งอย่างไร ซึ่งพระมหาพุฒก็จะแนะนำให้เป็นผู้รับรู้ในการแบ่งมรดก ชาวบ้านจะฝากพินัยกรรมหรือตั้งของที่จะแบ่งเป็นมรดกให้แก่บุตรหลานของตนไว้ที่พระมหาพุฒ เมื่อผู้มาขอคำปรึกษาเสียชีวิตไปแล้ว พระมหาพุฒก็จะอ่านพินัยกรรมผู้ที่เสียชีวิตฝากทานไว้ก่อนจะเสียชีวิตให้ญาติพี่น้องของผู้เสียชีวิตฟัง ซึ่งทุกคนต่างยอมรับและปฏิบัติตามที่ได้รับทุกประการ หรือถ้าใครไม่พอใจในเรื่องแบ่งมรดกทรัพย์สินต่าง ๆ มีการทะเลาะเบาะแว้งกันแล้ว เมื่อพระมหาพุฒทราบก็จะเรียกมาวาทถากเถียง อธิบายเหตุผลให้ฟังแล้วทุกคนก็จะทำตาม เรื่องราวที่ทะเลาะกันในเรื่องมรดกเหล่านี้ไม่เคยมีเรื่องถึงอำเภอหรือศาลเลย เพราะเรื่องราวส่วนมากเมื่อมาถึงพระมหาพุฒก็ยุติไปทุกครั้ง

ง. เป็นผู้นำในการรวมกลุ่ม

พระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่และชุมชนอุตะเถาะเมื่อจะกระทำกิจกรรมใด ๆ เพื่อความเจริญของวัดหรือชุมชนก็ตามที่ ท่านจะเป็นผู้นำและชักชวนชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจกิจกรรมนั้น ๆ มีความจำเป็นและเป็นประโยชน์สำหรับชาวบ้านส่วนใหญ่หรือเปล่า เมื่อทุกคนยอมรับว่ามีประโยชน์ต้องมารวมมือกันในการสร้างความเจริญ เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานทุกคนจะต้องร่วมมือกันคิดเพื่อหาทางแก้ไขว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะผ่านอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ และการมาทำงานร่วมกันนั้นชาวบ้านจะมาร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจไม่มีการบีบบังคับ

(๓) การริ่ษาความสะอาดและอนามัย

พระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่และชุมชนอุตะเกา มีบทบาทในการเป็นผู้นำชาวบ้านในเรื่องการรักษาความสะอาดอยู่แล้ว จึงเห็นได้จากทางวัดเป็นตัวอย่างให้ชาวบ้านประพฤติปฏิบัติตามในการรักษาความสะอาดรอบบริเวณวัด ภายในพระอุโบสถ และอบรมชาวบ้านให้รู้จักรักษาความสะอาดรอบบริเวณ และภายในบ้านเรือนด้วย โดยเฉพาะในชุมชนอุตะเกา พระมหาพุดและพระปลัดปลอกช่วยกันอบรมชาวบ้านให้รู้จักรักษาความสะอาดของบ้านเรือน บริเวณเขตบ้าน การประกอบอาหารควรให้สะอาด โดยทางวัดทำเป็นตัวอย่างและแนะนำให้ชาวบ้านปฏิบัติตาม เพราะว่ามีอยู่ระยะหนึ่งที่ชุมชนหมู่บ้านอุตะเกานี้เกิดโรคระบาดไซ้ทรพิษขึ้น ทำให้ชาวบ้านเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเมื่อเห็นว่าเกิดโรคระบาดชาวบ้านถึงกับคิดจะอพยพออกจากหมู่บ้านเพื่อหนีโรคระบาด แต่พระมหาพุดได้ขอรับรองราษฎรให้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่อไป ให้รักท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ รวมมีกันพัฒนาหมู่บ้านของตนให้เจริญก้าวหน้า พร้อมกับนั้นก็สอนชาวบ้านให้รู้จักรักษาความสะอาดภายในบ้านเรือน บริเวณเขตบ้าน เครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนการประกอบอาหารที่สะอาด ถ้าทำได้ดังนั้นก็ช่วยป้องกันการระบาดของโรคได้ ซึ่งชาวบ้านต่างก็ยอมรับฟังและปฏิบัติตามซึ่งโดยลัด เพราะโรคระบาดหยุดระบาดอีกต่อไป ในระหว่างที่ชาวบ้านเจ็บป่วยอยู่พระสงฆ์ภายในวัดต่างก็ออกเยี่ยมเยียนและให้กำลังใจกับผู้เจ็บป่วยอยู่ตลอดเวลา

ในสมัยที่เกิดโรคระบาดนั้น การเดินทางเข้ามาติดต่อขอความช่วยเหลือจากจังหวัดเป็นไปด้วยความลำบาก การคมนาคมไม่สะดวก ต้องใช้เงินเดินทางจากชุมชนอุตะเกา จนกระทั่งถึงในตัวจังหวัด ต้องเสียเวลาในการเดินทางมากและในสมัยนั้นเจ้าหน้าที่ทางราชการที่ให้ความช่วยเหลือก็มีน้อย ไม่พอกับความต้องการของประชาชนที่มาขอรับบริการ โรงพยาบาลในจังหวัดชัยนาทสมัยนั้นก็ยังไม่มี ดังนั้นชาวบ้านจึงปฏิบัติตามคำแนะนำของพระมหาพุดและพระสงฆ์ของถิ่น ๆ ที่ใดให้คำแนะนำ ต่อมาเมื่อชุมชนอุตะเกาเปิดเป็นเขตพัฒนาชุมชน พัฒนาการได้เข้ามาอบรมชาวบ้านให้รู้จักจัดระเบียบภายในชุมชนให้ดีขึ้น ตลอดจนการรักษาความสะอาดของบ้านเรือน รวมทั้งบริเวณเขตบ้าน ตลอดจนการประกอบอาหารที่ถูกสุขลักษณะ จะเรื่อนำคัมซึ่งปรากฏว่าชาวบ้านต่างยอมรับและปฏิบัติตาม

๘. เป็นที่พึ่งทางจิตใจ

จะเห็นว่าความเหตุการณ์สำคัญในชีวิตประจำวัน เกิดขึ้นทั้งหมดของคนไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การเดินทาง การแต่งงาน การรักษาไข้ การดูแลสุขภาพต่าง ๆ ความสำเร็จในการประกอบกิจการต่าง ๆ พระสงฆ์มีบทบาทช่วยเหลือในการให้ความมั่นใจในการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้าน พระสงฆ์ในชุมชนทั้งสองต่างช่วยเหลือและเป็นที่ยึดของชาวบ้านในเรื่องที่กล่าวมาแล้วข้างต้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้

๙. บทบาทของพระสงฆ์ในสถานการศึกษา

พระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่และชุมชนอุตะเภาท่างมีบทบาทช่วยเหลือทางด้านการศึกษา นอกจากจะเป็นผู้อุปถัมภ์โรงเรียน ช่วยเหลือในการสร้างโต๊ะ เก้าอี้ หาเงินทุนการศึกษาให้ทั้งทางโรงเรียนแล้ว ยังช่วยเหลือโรงเรียนในด้านให้การศึกษาวรรณวิชาศีลธรรมแก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนโดยใช้เวลาว่างจากการปฏิบัติธรรม ทำให้เด็กมีความใกล้ชิดกับพระสงฆ์และทางวัดมากขึ้น เป็นผู้ช่วยเหลือครูในการวางรากฐานทางจิตใจของเด็ก เพราะพระสงฆ์เป็นผู้ที่คนทั่วไปมองเห็นว่าเป็นผู้มีวิเศษที่มีความประเสริฐคืออยู่แล้ว ย่อมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก เมื่อเด็กได้รับการอบรมจากผู้ที่เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดแล้วย่อมจะมีความเคารพ เคารพฟังและปฏิบัติตามด้วย

สรุป ในการศึกษายกย่องเราจะพบว่าในชุมชนทั้งสองนี้ พระสงฆ์มีวิธีการในการพัฒนาชุมชนแบบเดียวกันในระยะเริ่มแรก คือ เป็นการพัฒนาแบบเสรีที่ทางวัดและประชาชนร่วมมือกันในการดำเนินงาน การดำเนินงานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีก็เพราะแรงศรัทธาและความร่วมมือจากประชาชนแต่ละคนในชุมชนนั่นเอง ที่ช่วยกันสละทั้งกำลังความคิด กำลังทรัพย์และร่างกาย ความสามัคคีในการทำงาน รู้จักร่วมมือกันแก้ไขปัญหาด้านวิธีการพัฒนาของพระสงฆ์ในชุมชนทั้งสองนั้นไม่ได้เป็นการพัฒนาทางค่านิยมแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังพัฒนาทางด้านจิตใจด้วย จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทางจิตใจของคนในท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ประชาชนจะคงเคารพกันตามกฎเกณฑ์ ต้องมีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันในการสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

การดำเนินงานที่ครบถ้วนมา นอกจากนี้พระสงฆ์ในชุมชนทั้งสองนี้ยังเป็นผู้ช่วยเหลือแนะ
แนวทาง แก่ไข่มุกตา และกระตุ้นเตือนชาวบ้านให้มองเห็นปัญหาแบบเดียวกัน และพยายาม
หาทางแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยความพยายามของพวกเขา และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั่นเอง

วิธีการดำเนินงานของพระสงฆ์ในชุมชนทั้งสองเป็นแบบเดียวกัน ดำเนินการ
แบบประชาธิปไตยในการทำงาน คือให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่ต้น มีสิทธิ์
ออกความคิดเห็นในการทำงานโดยเท่าเทียมกัน ทำงานหรือแก้ไขปัญหาคตามความต้องการ
ของคนส่วนใหญ่ ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการหนึ่งในการสนองความต้องการของคนและเป็นการ
พัฒนาคนให้มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน แก้ไขอุปสรรค รุ้จักการทำงานรวมกลุ่ม
เป็นผู้นำชาวบ้านในการทำงานเพื่อสร้างสาธารณสมบัติให้ชุมชน อบรมชาวบ้านให้มีความ
สามัคคี ร่วมมือกันทำความเจริญให้ชุมชนตามความสามารถที่มีอยู่

ในชุมชนทั้งสองแห่งนี้พระสงฆ์มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน โดยได้รับความ
ช่วยเหลือและร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี การพัฒนาชุมชนแบบนี้เป็นการช่วยเหลือกัน
เองภายในชุมชนซึ่งก็สอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาประเทศของรัฐบาล ระคับการพัฒนา
ทั้งทางค่านวัตกรรมและทางค่านิจใจนั้น จากการศึกษาและสังเกตการปรากฏว่าชุมชนอุตะเภา
มีความเจริญทางค่านวัตกรรมมากกว่าชุมชนวังไผ่ จะเห็นได้จากเทคโนโลยีในการทำงานเกษตร
กรรม ทางชุมชนอุตะเภามีเครื่องทุ่นแรงต่าง ๆ มากกว่าชุมชนวังไผ่ ไฟฟ้าก็มีใช้ภายในชุมชน
อย่างทั่วถึง ส่วนชุมชนวังไผ่เพิ่งมีไฟฟ้าใช้และใช้เป็นส่วนน้อย ยังไม่ทั่วถึงทั้งชุมชน การรับ
ฟังข่าวสารจากภายนอกส่วนใหญ่ชุมชนอุตะเภาได้รับฟังข่าวสารจากวิทยุและโทรทัศน์ ส่วน
ชุมชนวังไผ่รับฟังจากวิทยุ มีเพียงเล็กน้อยที่ได้รับจากโทรทัศน์ ถนนในชุมชนอุตะเภาเป็นถนน
ลาดยางและลูกรังทุกสายในขณะที่ชุมชนวังไผ่ถนนลูกรังเพียงไม่กี่สาย ส่วนใหญ่ยังเป็นแบบ
คันนา การพัฒนาในค่านิจใจในชุมชนทั้งสองไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่
ให้ความร่วมมือในการทำงาน และมีส่วนร่วมในการวางแผนและรับผิดชอบในโครงการงาน
ต่าง ๆ แบบเดียวกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพระสงฆ์มีส่วนช่วยในการพัฒนาและช่วยกระตุ้นเตือนชาวบ้าน
ให้รู้จักตัดสินใจ ร่วมมือในการคิดแก้ไขปัญหาคต่าง ๆ ในชุมชนของตนเอง เป็นผู้นำชาวบ้านใน
การทำงานรวมกลุ่ม เสียสละแรงงานเพื่อสาธารณะประโยชน์ให้ชุมชนอย่างเต็มความสามารถ
ของตน